

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Helge Jensen

Ritzau privat

Ritzau's Telegram.

Til Konfirmandinden
i Tem Præstegaard
den 16de April 1882.

(Med Menuetten af Elverhøj.)

Det Løvspring er, og Blomsterflor
Sig breder ud til Smykke,
F Lolskin jubler glad et Kor
Om Livets Lyst og Lykke;
Høit hever sig den Unges Barm,
Hvor gyldent Haab sig vugges,
Veemodig-glad, saa mild og varm
En Taare fæst dugges.

*På Ritzaus Bureau i Mikkil Bryggers Gade hænger dette maleri af Erik Nicolai Ritzau, løjtnanten, der stiftede bureauet for 125 år siden.
(Ukendt kunstner)*

Indhold

Så dansk som nogen 7

Forord 9

De unge år 11

Pressens mænd 19

Begivenheder 50

Foreningsliv 64

Familie og venner 73

Skrivekuglen 85

Hist og her 90

Kilder 99

Så dansk som nogen

De to eneste nyhedsbureauer i verden, som fortsat bærer stifterens navn, er det internationale Reuters og det danske Ritzaus.

Telegrambureauerne – det, vi i dag kender som nyhedsbureauerne – blev oprettet omkring midten af forrige århundrede, og langt de fleste fik stifterens navn.

Det ældste, Agence Havas fra 1835, blev stiftet af Charles Havas. Efter den anden verdenskrig videreførtes det som Agence France Presse.

Det næstældste, fra 1849, er Reuters, stiftet af tyskeren Julius Reuter i Aachen, få år senere flyttet til London, der stadig er dets hovedsæde.

Det tredje, store telegrambureau blev Wolffs Telegraphisches Bureau i Berlin, oprettet i 1850 af dr. Bernard Wolff.

Stifteren af det nationale, danske nyhedsbureau Erik Nicolai Ritzau har et tyskklingende navn. Hans stamfader her i landet, garder Johan Heinrich Ritzau, var ganske vist født i Braunschweig omkring 1639, men selv var han så dansk som nogen.

Han blev hjemsendt fra krigen i 1864 – »frustreret«, som så mange andre over nederlaget, mismodig over at være slået ud af sin bane (han var uddannet i postvæsenet) og usikker over for sin fremtid.

Allerede 1. februar 1866 havde han fundet frem til nyhedsformidlingens vej. Og nu har Ritzaus Bureau, der fortsat bærer hans navn, skønt det ejes af den danske dagspresse, 125 års fødselsdag.

Vi kunne have markeret det ved at udgive en traditionel jubilæumsbog. Men Bureauets historie er beskrevet tre gange – i 1891, i 1916 og i 1966. Ved 100 års-dagen skrev Gunnar Næsselund »Nyhedsformidling gennem 100 år«. Og de sidste 25 års bureauhistorie redegøres der for i et lille skrift af redaktionschef Jørgen Fastholm.

Vi har valgt at udsende denne bog om Erik Nicolai Ritzau. Det er ikke en biografi, men en utraditionel skildring af bureaustifterens tilværelse i arbejde og fest, som man kan opfatte den gennem de scrapbøger, som Ritzau førte det meste af sit liv. De har tilsyneladende befundet sig på

bureauet siden Ritzaus død i 1903. De var ved at gå i glemsel, men blev genfundet sidste år.

Det er tidl. chefredaktør Helge Jensen, der har studeret de ti bøger, som har givet ham mulighed for at tegne et spejlbillede både af barnet Erik Nicolai, den unge patriot, den initiativrige igangsætter og den modne bureaudirektør med de mange forbindelser til det danske samfund og de internationale omgivelser.

»Ritzau privat« er bogens titel. Vi, der i dag virker på Ritzaus Bureau, glæder os over i denne usædvanlige form at kunne stifte bekendtskab med det menneske, der satte det hele i gang.

København, i januar 1991

Per Winther

Forfatterens forord

Det vil fremgå af det følgende, at det materiale, Ritzau-chef Per Winther har bedt mig kigge på og gøre en bog over, i overvejende grad er trykte sager, samlet gennem mange år af bureauets stifter, Erik Ritzau.

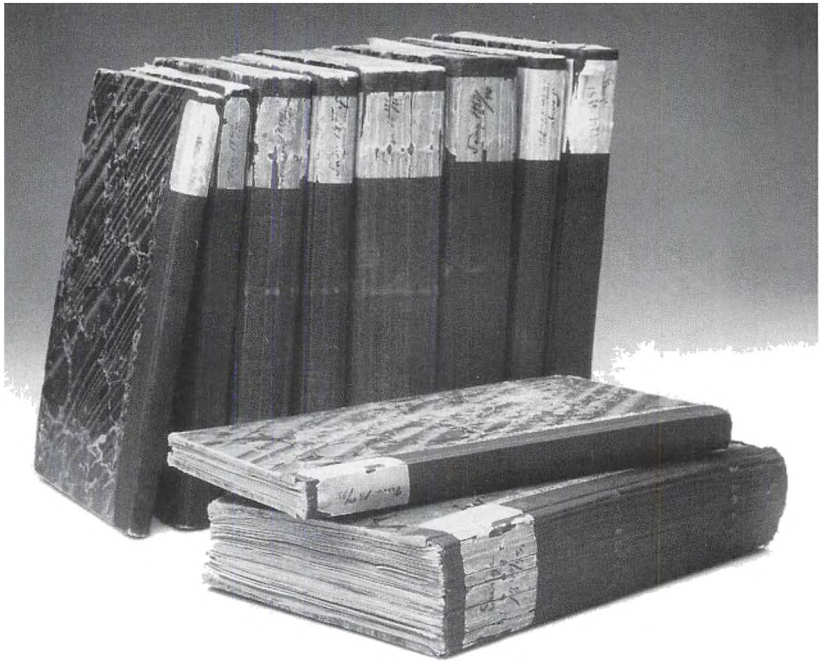
Det har været fornøjeligt at læse de mange tekster. *Tusinder*. Med de uddrag, der er foretaget, har jeg ment at kunne fortælle typiske træk om hovedpersonen, personer i hans nærhed og *tiden*. Dens sprog præger beretningen. Det har jeg lagt vægt på.

Et flertal af de gemte bidrag til møder, festligheder og andet samvær er sange og viser. Den oprindelige retskrivning er bevaret i de citerede uddrag, og man vil se, at sangskriverne gennem mange år indledte hver verslinje med stort bogstav. Det vrirler med udråbstegn, og der er mange semikoloner.

I adskillige forbindelser har jeg ladet enkeltord og karakteristiske betegnelser beholde stavemåden fra den gang. Jeg har ladet mig smitte af stilen. Det vil forhåbentlig kunne gouteres.

Tak for opgaven,

H. J.

Vi kigger i de ti scrapbøger, en form for dagbøger, som Erik Ritzau kontinuerligt holdt skik på. De fortæller om det meget, han deltog i.

De unge år

Løjtnant Erik Nicolai Ritzau (døbt Erich) havde langt ud over sit bureau, det kære barn, interesser, opgaver og forbindelser, som han plejede med omhu og kærlighed. Hans organisationstalent og energi, som for de 125 år siden var igangsættende for vort levedygtige, uundværlige Ritzaus Bureau, blev taget i brug i mange sammenhænge. Der var bud efter ham. Han meldte sig også selv. Det skete ikke mindst, når det drejede sig om en indsats i velgørende øjemed.

Erik Ritzau var, ved vi, på den ene side en saglig alvorsmand, der krævede meget af sig selv og andre. Bureauets travlhed, den store familie, tillidshvervene – der var nok at se til. Men han løb ikke om kap med tiden. Tog det roligt og gav sig stunder til at slappe af. Her, på den anden side, møder vi selskabsmanden, som var velset og befandt sig vel i vennelag og kollegiale kredse. Han var en god vært og en ydende gæst. Kreativ og medlevende. Når han slog på krystalglasset og holdt tale, blev der lyttet. Han var dertil en glad sanger. Der blev sunget meget i alvor og gammen, hvor han kom.

Noget af dette fornemmes mere, end det vides, men vi har i antydninger og mere sikre vidnesbyrd mange udtryk for, hvad der bredt har optaget den foretagsomme løjtnant og bureaustifter. Han har nemlig været så venlig til eftertiden at overgive en særlig slags dagbøger, scrapbøger – eller hvad man nu vil kalde de marmorerede bind, hvori han har indsat overvejende trykte udsagn om sin væren og færden her og der.

Det er arvegods, som hidtil ret upåagtet har ligget på lager i Mikkell Bryggers Gade, mens historien om bureauets oprettelse og udvikling løbende er bogført, sidst i Gunnar R. Næsselunds »Nyhedsformidling gennem 100 år«.

Tilfældet spillede med, da formidlingen begyndte. Hvis myten da har ret, greb stifteren fikst ideen, da den let henkastet blev formuleret i en enkelt replik fra Hr. A. H. E. Fich, redaktør af den meget højrevendte dødssejler Dansk Rigstidende. – De skulle starte et telegrambureau, sagde

han til den unge arbejdsledige Ritzau. (Fich gav sig senere selv af med bureauvirksomhed i Norge og Sverige).

Ellers har tilfældet ikke fået lov til at råde ret meget i Erik Ritzaus kalenderførte tilværelse. Kalenderført og afvekslende. Han havde hold på tingene, bl.a. også på sin slægts historie og stamtavle, som han forskede i med henblik på udgivelse. Så langt nåede han ikke. Efter at han var død i 1903 i en alder af 64 år, tog andre sig af fortsættelse og udgivelse.

Her skal blot erindres om, at hans far, af indvandret Braunschweig-slægt, først ernærede sig som skomager, siden drev vognmandsforretning. Moderen var af skotsk herkomst. De havde planer med sønnen. Han blev sat i en god skole, som han var trofast imod, fik ekstraundervisning i sprog og handelsregning og var tiltænkt en læreplads på et handelskontor i Hamburg. Det blev ved tanken. Han blev i stedet kontorist ved overpostmesterembedet i København.

Et af resultaterne fra årene dér var, at han blev frimærkesamler, men det er i vor forbindelse nok så væsentligt, at han allerede som dreng begyndte at samle på allehånde beviser for oplevelser. Det er den interesse, vi kan takke for, at der i ti velbevarede bind forefindes et på sin vis enestående dokumenterende og fortællende materiale til belysning af dette liv bag nyhederne. Der er et enkelt hul i rækken, som i øvrigt spænder over perioden 1850-1901.

Der er stort set gået kronologisk frem. Liv og død afspejler sig i papirerne. Kigger vi i dem – og det gør vi med passende anledning i bureauets 125 års fødselsdag – bliver vi fanget af en lang beretning om møder og teateraftener, familiefester og begivenheder i kongehuset, mærkedage fra dåb til guldbryllup, begravelser, frimurer-aktiviteter, kollegialt samvær, oplysnings- og velgørenhedsarbejde på flere fronter osv.

Den tilsyneladende tørre form for dagbog tør op og river med. Oftest er det privatpersonen Erik Ritzau, vi møder i stærkt vekslende omgivelser, men det ses også, at han optræder som bureauets chef eller som sin egen udsendte medarbejder ved større begivenheder.

Et udsnit af samtidens kendte navne forekommer i tryksags-beretningen side om side med den såkaldte jævne mand og den helt anonyme, for eksempel viseforfatteren, der ikke har lagt navn til, men gerne har villet tage imod fremkaldelse og bifald. Har Ritzau selv skrevet viser, har han gemt sig bag anonymiteten. Hans signatur findes ikke i den forbindelse.

I prosa har han bl.a. lagt navn til en jubilæumsbog om understøttelsesselskabet Borgervennen i København, en skildring af Ritzaus Bureaus første 25 år (i samarbejde med professor P. Hansen), den omtalte stam-

tavle og et påbegyndt arbejde om officersaspiranterne fra 1864. Han var en af dem og gjorde som nyslået sekondløjtnant tjeneste under krigen på Fyn og i Fredericia.

Hjertet bankede nationalt og konservativt, hvad blade i bøgerne flittigt minder om. Skade blot, at den ihærdige samler så at sige ikke har indskudt egne skrevne tekster, hvori han har givet mening til kende eller forklaret sig. Hvordan har han oplevet alt det, han har beskæftiget sig med/taget del i? Hvad har han følt som medvirkende og iagttaget i de tidsbilleder, der oprulles? Heldigvis interessante i sig selv.

Han spiller som 11-årig ud med en »Maskeradesang afsungen i Selskabet Thalia den 10'de Januar 1850«. Næppe har han i den alder på stedet sunget med på den anonymt forfattede sang om, »hvor herlig dog en Mas-

Erik Ritzau, der var født i 1839 og døde i 1903, var kun 11 år, da den gamle Maskeradesang blev afsungen i »Thalia«. Den første af de mange opbevarede sange.

Maskeradesang,

affungen i

Selskabet „Thalia“,

den 10de Januar 1850.

kerade er«. Melodi: »Skaal for den Mø i blufærdige Vaar«. Sange og programmer har været i familiens besiddelse. Der er atter fest, stiftelsesfest i Thalia i september det følgende år: »Høit vaier Glædens lyse Flag...Det er Thalias Fødselsdag«. Den går på melodien til »Vi Sømænd gjør ei mange Ord«. Søens toner inspirerer lejlighedsdigterne. »Vi Sømænd -« og »Hvor Bølgen larmer høit fra Sø« er blandt de hyppigst anvendte melodier.

Allerede i det første samlebind, der er et af de mindste, men som via krigstiden når frem til bureauets et års dag i 1867, spores det, at der markant er lagt vægt på lejlighedssangens bidrag til stemningens fremme, følelsesbetonet og humørgivende – alt efter situationen. På stribe optræder højt notable navne fra det danske Parnas som leverandører af vers »i anledning af...«.

Nogle bidrag gik ikke blot ind i bevidstheden og ud af øret hos de tilstedeværende, men fik et længere liv. Det er forståeligt, når det drejer sig om signaturer som H. C. Andersen, teater- og pressemanden Erik Bøgh, Adolph v.d. Recke, Fædrelandets Carl Ploug, Carsten Hauch, H. P. Holst (ham med »Den lille Hornblæser«), digterpræsten Chr. Richardt, B. S. Ingemann, H. V. Kaalund, julens og landsoldatens digter Peter Faber. I al beskedenhed træder også en Hansen, soldaternummer 368 frem med sit rim til fædrelandets pris.

I den lyse maj 1851 er den 12-årige Erik med på en Skovtour, som hans gode skole, den Melchior'ske, lader gå til Øresunds bred under 300 drenges sang for fuldt bryst. »Trehundred Drenges Røst. Den maa høres lige ind til Byen«. Herligt prises på en senere skovtur Hr. Melchior:

Vi takke Dig, som har os saa faderlig kjær,
Som stadigen virker til vor Nytte.

...

Hos Dig vi bli'er opdragne i Barndommens Vaar,
Om Ret og Pligt Du troligen os lærte.

Underskrevet af »En af Skolens Elever«. Mon Erik?

Ved skolens juletræ sang eleverne, at det var spas og spænd, og »mange flere Løier skal vi ha'«. Erik er kommet i konfirmationsalderen, men der er ikke opbevaret nogen konfirmationssang til hans pris Derimod er han i 1857 med til kammeraten Christian Julius Dahlboms konfirmation og synes at have kedet sig. På den gemte højstemte sang har han tegnet og skrevet og holdt mandtal over gæsterne. Fire streger og et kryds er lig fem.

Vi nærmer os i ærbødighed teatret og kongehuset. Hans Majestæt

Kongen (Frederik den Syvende) hyldes af Carsten Hauch ved sin »allerhøieste Nærværelse i Det Kongelige Theater den 24'de October 1858«. Hauchs vers er trykt på fint papir hos M. W. Volkersen, og hør:

Vel da vor Drot, der i Sorg og i Glæder
Lytted til Retfærds og Frihedens Kald.
Kommende Sagn skal erindre hans Hæder.
Seent skal han glemmes i Kunstnernes Hal.

Til Grundlovens 10 års dag 1859 har Carl Ploug i fire afsnit digtet om kongen, modersmålet, fædrelandet og den unge lov. Det er temaer, der ofte går igen i en firklæng.

Samme år genopfriskes en Balvise, som dansk journalistiks rimende grundlægger Anders Bording har skrevet 200 år før. Den Danske Mercurius' redaktør og eneste journalist var i pengenød altid god for en sang til lejligheden. 1659 var jo et skæbneår i Danmarks historie, og Bordings bestilte opfordring til dans havde på den baggrund dystre toner:

Rask Glædens Timer nydes maa,
Som om der ei var flere.
Vi samles ikke hver Dag saa
Og maaske aldrig mere.

Der er endnu stunder til at danse en Gaillard, men »Døden snart kan ende Festens Glæde«. Dansen, Bording tænkte på, var en springende efterdans i en gammel dansesuite, dyrket i 1600-tallet.

H. C. Andersen bringer året 1659 i erindring, da han ved en 200 års fest 11. februar 1859 tilegner danske Qvinder magtfulde strofer. Det er stormen på København natten mellem den 10. og 11. februar, Andersen digter om – den nat, da svensken blev slået tilbage af de ofte berømmede tapre københavnere bag voldene. Kvinderne stred med, de bar, som der står skrevet, kedler med kogende vand og beg, som fra strategisk egnede punkter i voldanlægget blev styrtet ned over angriberne. Frederik den Tredies dronning opmuntrede de kæmpende dannekvinder, og fjenden led svære tab.

Der blev anordnet en takkefest til ihukommelse af sejren. Den blev fejret gennem mere end 100 år og først afskaffet i 1766, men altså genoplivet i 200 året, da Andersen lovprieste ædle store Qvinder, der havde indskrevet sig i Danmarkshistorien, deriblandt dem, »som med paa Volden vare og

hjalp paa *mandig* Viis«. Med sådanne ord (fremhævelsen er min) ydede digteren sit bidrag til kvindesagens fremme. Mon formuleringen vinder genklang hos dagens dannekvinder?

I februar 1860 har den 21-årige Erik Ritzau været til festballet og optog i Casino. Der stiftede han bekendtskab med endnu et eksempel på H. C. Andersens rimkunst. På opfordring jublede digteren her over den skyldfri glæde ved livet: »Gammel er Ingen til Dands, naar man har Ungdom inde«.

I tidens spøgefulde ånd og sprog blev der averteret med , at Crenoline-Skjørter efter ballet ville være til salg for betydeligt nedsatte priser. Tjenestepiger tilstodes 50 pct. rabat, for at skørterne kunne få udbredelse også blandt uformuende. Prøver på »Crenoline-Permissioner ville om faae Dage blive ophængte i Industriforeningen«.

Vi kigger også inden for i Arbejderforeningen af 1860, en af de mange organisationer, den samfundsinteresserede Ritzau vier opmærksomhed. Her udbringer Erik Bøgh en skål for »dem, som Ingen taler om«. Der siges i sang tak til *foredragerne* – ganske praktisk glose – for morskab og belæring.

Det år døde Erik Ritzaus far. Niels Lauritz Ritzau, hvis virksomme liv endte trist på St. Hans Hospital. Et håndskrevet mindedig er bevaret. Det er signeret ærbødigt af F. Vilfel, fattig garvermester. Fra hundreder af begravelser, 10-20 årlig, er gemt trykte salmer. Der er ingen fra faderens jordefærd i stilhed.

Vi kan føle os nærværende ved afsløringen i oktober 1861 af Oehlen-schläger-statuen ved Det kgl. Teater. Carsten Hauch og H. P. Holst tager os ved hånden. Stilen i deres bestilte poesi er denne: » Lad Sekler da svinde, lad Tiderne gaae, Dit Minde skal staae« og »Hil Dig, Hakons Digter«. J. P. E. Hartmann har sat musik til. Ritzau har hørt på.

Imens vi nærmer os krise og krig, er han dels til en grundlovsfest, hvor det hedder, at »tvinges vi til det, vi ta'r end et Tag med Tydsken«, dels til munter studenterkomedie i Folketheatret. Sørensen, brændevinsbrænder og brandkaptajn, er i fire akter på eventyr. Det går for sig på Christianshavn blandt brandfolk, studenter, huskarle og gardere i nutid, fortid og fremtid.

Familiefester veksler i udvalget med det mere udadvendte, der når et højdepunkt med en sangerhilsen fra gæstende svenske studenter til Konung Fredrik den Sjunde. Majestæten har været syg, men er helbredt, og det takkes der for ved en højtidelighed, hvor salmer, skrevet aktuelt af

En af de rekrutsange, der fremkom i forspillet til krigen 1864. Der er ikke i den første af de ti dagbøger andre minder om løjtnant Ritzaus indkaldelse og deltagelse i krise og krig.

Ingemann og Fr. Hammerich afsynges. En lille tryksag med de nye salmer sælges for to skilling til fordel for St. Johannes Kirken på Nørrebro.

I sange fra 1863 udtrykkes frygt og vilje over for det forestående. Slesvigske soldater bekender sig i fædrelandstro ord som Danmarks sønner: »Du ret snart en Broder i os finder«. Erik Ritzau er nu i trøjen og synger med på rekrutsange. »Den tappe Landsoldats ny Vise« er gengivet med noder til pianoforte-brug. Folkeligt og fjendtligt erklærer visen:

Ei længer kan vi nu ha'e Ro
For tydske Mikkels Nykker.

Hvorefter det hedder:

Kong Christian (den. 9.) han os lovet har
I Fred'riks Fodspor træde.
Saa er han Danmarks kjære Fa'er
Saavel i Nød som Glæde -
For Konge, Folk og Fædreland
Vi kæmpe vil til sidste Mand
Hurra, Hurra, Hurra.

Et december-digt af H. V. Kaalund opholder sig ved, at loddet er kastet. Der er tavshed i bogen om selve krigens forløb. Vi kan med vor hjemvendte løjtnant blade os frem til hans bureaux stiftelsesår. Da er han den 17. maj til norsk grundlovsfest. Carl Ploug hilser fra os:

Foran Du gik og vi Andre bag:
Hurra for Norriges Mærkedag.

Efter let og elegant at være sprunget over selve stiftelsen byder hr. Ritzau med sange af pseudonymerne V. H. og -nkl. til bureauets et års fødselsdag den 31. januar 1867.

Et lille selskab sang flot og taksomt om de to, der på herkulesvis stred i sagens interesse: Løjtnanten og hans telegrafist. Problemer har der været: Med at få indbyrdes konkurrerende redaktører til at abonnere, med en vis vanskelig og gjerrig Bille (ham skal vi høre mere om), med børnesygdomme, blodtab og frafaldne, som nok vil fortryde. Humøret er ikke gået fløjten. »Barnet« lodses med gode ønsker ind i sit andet år. Dets far fylder stof i et nyt dagbogs-bind.

Pressens mænd

Det kollegiale samvær, mødet med den trykte presses mænd har spillet en stor rolle i bureauchef Erik Ritzaus tilværelse. Sange og viser og andet, som underretter derom, indeholder talrige kendte (og mindre kendte) navne på pressefolk i datidens København. Der synges om aviser, der kommer og går. Undtagelsesvis støder vi på efterretning fra provinsens presseliv.

Appetitten ved de dækkede borde skal nok have været god. I hvert fald savnede den ikke udfordringer i de omfattende menuer, der forelå trykt f.eks. i Journalistforeningen. Der var aldrig langt til en anledning, runde dage af alle slags, sommetider en afskedsfest.

Der var heller ikke mangel på ude fra kommende invitationer til presen, bureauet indbefattet. Om fristelserne med mad og drikke ville man i dag sige, at langt mindre eller intet kunne gøre det. Det er et spørgsmål, om etikken har haft det lige så godt med tilbudene som de øjne, der har frydet sig på mavens vegne.

Heldigvis har tiderne ændret sig i retning af pressemødernes beskedne traktement. Eller har de det i alle tilfælde?

Mellem venner i laget og folk, der til daglig krigedes i dagblads-polemikker, blev der i revyer, festtaler og talrige sange og viser serveret mange finter. Man havde noget på hinanden. Ironien, satiren og den grove humor blev dyrket. Meget af det klinger i dag naivt. Dengang har de moret sig indforstået.

Det er i overvejende grad højresindede kredse, Ritzau fører os ind i. Han er selv højremand, men med liberale tendenser. I udstillingsåret 1888 foreslog han, at den højredominerede Journalistforening skulle kunne optage venstremænd. Da Viggo Hørup ikke des mindre blev udstemt, som det hed i en provinsavis, meldte Ritzau sig ud af bestyrelsen. Den unge arbejderpresses mænd var i kollegial sammenhæng ude i mørket.

Men holder vi os til kronologien, bestrider Ritzau endnu tillidshverv i Journalistforeningen, den mere avancerede Publicistklubs forgænger, som

Den kreative eventyrer Robert Watt, redaktør og forlystelsesråd, fejret i Journalistforeningen, udsendte rejse- og andre journalistiske skildringer under denne titel.

da med tiden blev mere favnende. Han var aktiv også derved, at han ydede medlemmer rejseunderstøttelse.

En af de mest berejste i kredsen var Robert Watt (1837-1894), dog næppe legatmodtager. Ham er der gjort mange vers om og til. De gengives i dagbogens blade fra 1869 og de følgende år. Men først meldes der kort efter nytår 1868 om et journalist-pølsegilde med pølsesnak. Rigtig mandesnak.

Den kvindelige journalist var ikke opfundet i det selskab, og der var sjældent journalistkoner med til sammenkomsterne. Man leder forgæves efter dem i de fleste af de opbevarede bordplaner. I sangene figurerer de som *savnede*. Ved nytårs-pøsegildet blev Qvindens sagkundskab skildret sådan:

Hvo kan som hun med Kjenderblik
Om Pølsens Væsen sig udtrykke
Og skjelne hurtig paa en Prik
De tynde fra de tykke?

Tykke og tynde sang videre, at

En mægtig Længsel nu os griber
Vi føle just paa dette Sted
– Endskjøndt det vistnok er for silde –
Kun der, hvor vi har hende med,
Er rigtigt Pøsegilde.

Nok så frivolt blev der ved det samme gilde foredraget en Classisk Pølse-
vise, forfatter af Peder Eriksen, som hævdede, at »Pølsepoesi er ældre end
Lyrikken«, og fortsatte:

Er kanskee Falos-Sangen ej
Den ældste Sang, man kjender?
Og hvad var »Falos« – spørger jeg –
En Pølse, mine Venner!
Nu vel, saa stemmer alle i
En Skaal for Pølsevisen som den ældste Poesi.

Ved en nytårsfest det følgende år konstaterer tre vers, at der er opstået et
nyt blad på Pressens Træ i Kongens Kjøbenhavn. Der tømmes et glas for

Udgiver: G. Brønnum, G. Brønnum, Børsstr. 24 B.

1910. 16 Sider. — 4 Øre.

Dagens Nyheder.

Abo-nementspriser: 1/2 Krone for 12 Uger, 1/1 Krone for 3 Måned, 1/2 Krone for 6 Måned, 1/1 Krone for 12 Måned, 1/1 Krone for 1 Aar.

Onsdag den 31. Maj 1910.

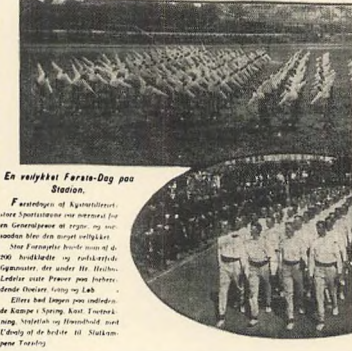
16 Sider. — 4 Øre. [8. Læsest.

100 Dages Stormløb mod Verdurin-Fæstningen.

Tyrkernes forberedelse til at angribe den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning. Tyrkerne har i mange måneder prøvet at angribe den, men uden succes.

Kystartilleriets store Sportsstævne.

En vellykket Færd-Dog paa Stadion.

Færd-Dog paa Stadion. En vellykket færd-dog paa stadion. Den blev afsluttet med en stor fest og en middag for de deltagende.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Tegn paa en forestående Revolution i Grækenland?

Forvirringen har været et Højdepunkt i de revolutionære Bevægelser i Grækenland.

Forvirringen i Grækenland. Den er resultatet af de mange uenigheder mellem de forskellige partier.

De revolutionære Bevægelser i Grækenland. De er resultatet af de mange uenigheder mellem de forskellige partier.

De revolutionære Bevægelser i Grækenland. De er resultatet af de mange uenigheder mellem de forskellige partier.

Rusland rustet op til Kamp.

Rusland rustet op til Kamp. Den russiske hær er blevet forstærket med nye våben og soldater.

Rusland rustet op til Kamp. Den russiske hær er blevet forstærket med nye våben og soldater.

Rusland rustet op til Kamp. Den russiske hær er blevet forstærket med nye våben og soldater.

Rusland rustet op til Kamp. Den russiske hær er blevet forstærket med nye våben og soldater.

Rusland rustet op til Kamp. Den russiske hær er blevet forstærket med nye våben og soldater.

Rusland rustet op til Kamp. Den russiske hær er blevet forstærket med nye våben og soldater.

Rusland rustet op til Kamp. Den russiske hær er blevet forstærket med nye våben og soldater.

Rusland rustet op til Kamp. Den russiske hær er blevet forstærket med nye våben og soldater.

Rusland rustet op til Kamp. Den russiske hær er blevet forstærket med nye våben og soldater.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Den russiske Verdurin-Fæstning i Kaukasus har været et af de mest uovervindelige værker, som mennesket nogensinde har opført. Den er bygget af granit og er omgivet af en dyb grøft og en stærk befæstning.

Robert Watt satte livfuldt sit præg på Dagens Nyheder, startet 1868, her vist i en 1916-udgave, som til tegn på senere forandringer er genpreget i værket »De danske Aviser 1634-1989«

Dagens Nyheder, startet den 27. september 1868. Robert Watt var avisens første redaktør. En V. Rasmussen var medredaktør. Han er glemt, men Watt har på så mange måder indskrevet sig i presse- og forlystelseshistorien, at nogle træk bør genopfriskes.

Hans farfar var skotsk, deraf navnet. Faderen var proprietær på Århus-egnen. Selv berejste han i ung alder Australien, hvor han slog sig igennem i skiftende jobs, fra taskespiller til diligencekusk. Han havde fantasi, lune og skrivetalent og udmøntede i tidens løb indtryk fra Australien, Amerika og Paris i korrespondancer (Feuilletoner) til Billes Dagbladet, Dags-Telegraften og Illustreret Tidende. Han blev markedsført som flyvende korrespondent.

I et solo-fremstød lancerede Watt efter fransk model ugebladet Figaro, og i Dagens Nyheder lagde han let og livligt ud med stof af boulevardbladstypen. Han var mere optaget af det litterære end af politik og gjorde udstrakt brug af interviews. Hans artikler, der for en stor del fremtrådte under pseudonymet Bob, blev udgivet i populære bøger. De er stadig på fornøjelig vis læseværdige. De siger noget om den tid, og sådan skrev en af dens bedste journalister. Mark Twain var en af den urolige sjæls favoritter. Watt oversatte nogle af hans historier.

Der er registreret flere gilder på den unge Dagens Nyheder. Redaktøren var selskabsmand. Det kom også Journalistforeningen til gode. Da den var døden nær, gød han nyt liv i den, og medlemmerne hyldede ham. »Hr. Bob, han op dig fører til Glædernes Top«. Af sine egne medarbejdere blev han kaldt »Bladets herligste Skat«. De gav denne karakteristik af chefen:

Med Arbeid og Besvær
 Han ei sig vil beskærme.
 Thi Feuilletoners Hær
 Han ryster af sit Ærme,
 Til brat, til brat
 Han segner træet og mat.
 Saa faaer han sig en Passiar,
 Med Vennerne, og en Cigar
 Gjør atter Watt
 Istand til at tage fat.

De laver på Dagens Nyheder ikke blot mange varierede rim på Watt, men hilser også en betydningsfuld gæst, telegram-leverandøren:

Det fremfor Alt jo gjælder
At vide allerførst Besked.
Priis derfor ham, der melder
Ved Telegram, at Keiseren
Sin Tour igjen kan vandre,
Og at i Spanien igjen
Man Kaal gjør paa hverandre.
Vi var – saamænd – godt daran –jo, jo!
Hvis ei vi Noget eiede, som hed
Ritzaus Bureau.

Om det er spøg eller alvor, ved jeg ikke, men der ymtes noget om et truende sagsanlæg, der ville kunne faa Robert Watt til at fortrække til Suez. Vi befinder os i det år, da kanalen åbnedes (1869), og

Naar Robert Watt er stukken af
Hr. Rasmussen maa slide
Med dobbelt Kraft og sørge for
At vi faae Alt at vide.

Det blev der tømt et glas på, men Watt var endnu et par år at finde på Dagens Nyheder, og bladet, før saa petit, var, fremgår det af nye vers, blevet mere præsentabelt:

Hver en Spalte var bleven lang
Og havde »Korpus« faaet.
Ja, selv foroven var der skeet
Forandring; Folk de gloede
De havde aldrig forhen seet
Saa stort og »fedt« et Ho'ede.

Ikke desto mindre søgte Watt nye udfordringer, som det hedder i dag. Han var i otte år idérig direktør for Folketheatret i København og dernæst i en tilsvarende periode direktør for Georg Carstensens Tivoli. Haven havde skrantet i en mindre ferm leders tid. Watt, der efter sigende også har forstået sig på administration, tilførte den nye ideer, fanget på rejserne i udlandet. Han slappede af ved stambordet i Divan 2, hvor beundrere lyttede til hans maleriske beretninger fra fjerne steder.

Ritzaus Bureau blev på fødselsdagen i 1869 komplimenteret for *sit* udsyn:

Hvis Nogen spørger Dig min Ven:
Hvor skal jeg Nyt erfare?
Saa lyder Svaret: Gaa du hen
Og hør hos Ritzau bare
Fra Rusland til America
Fra China op til Skagen.
Fra Asien og Africa
Serveres hele Dagen.

Der kan være bortkommet et bind eller to i rækken af dagbøger. Årene 1871-75 er i alt fald ikke dækket. Til gengæld fylder Bille, den tidligere nævnte, godt i 1876. Den markante redaktør, politiker og diplomats fulde navn var Carl Steen Andersen Bille. Han var udgået af gammel dansk adelsslægt uden gods.

*C. St. A. Bille, redaktør,
politiker, udsendt diplomat
og til sidst amtmand.
Hans Dagbladet spillede en
stor rolle i menings-
dannelsen.*

Der blev sunget med fynd og klem for ham og hans Dagbladet ved en festlighed den 24. november 1876. Bladet fyldte 25 år, og Bille – sædvanligvis omtalt som C. St. A. Bille – var nylig trådt tilbage efter 20 års indflydelsesrig redaktørgerning:

I tyve Aar paa Skansen
 Kæmpede han uforsagt.
 Og da ned han lagde Lansen
 Satte han en anden Vagt
 Til med Ungdoms Ild at kæmpe
 For at naa til Kampens Maal;
 Ønsk ham, at han ved Kraft og Læmpe
 Han det naaer. Vort Dagblads Skaal!

Den anden vagt var hans tidligere rigsdagsmedarbejder, den vidtberejste forfatter Vilhelm Topsøe, som i en lille halv snes år redigerede Dagbladet, før det gik op i Dagens Nyheder/Nationaltidende.

Bille (1828-98) var en mægtig skikkelse i datidens presse, politik og polemik. Dagbladet og Carl Plougs mindre udbredte og nok så tørre Fædrelandet kørte nationalliberalt parløb i eksende forløb. Mens Ploug hen ad vejen plejede gamle bladtraditioner, var det Billes program, at bladet som velkommen daglig nyhedsbringer hos kunderne tillige skulle være en god forretning for udgiveren. Han ejede avisen, og Topsøe købte den af ham.

De, der skulle få lyst til at læse artikler af den forklarende, polemiske og ironiske, dog ikke selvironiske Bille, kan henvises til de godt 2200 sider i tre bind, som han udgav i løbet af 1870'erne. Titlen er »Tyve Aars Journalistik«, og den dækker over et, tør man nok sige, fyldigt udvalg af, hvad han (og enkelte andre) gennem en snes år skrev i Dagbladet.

Det er sagt om ham, at han havde let til latter i vennelag. Der var ikke meget tilbage af den venlige latter, når han fra sit nationalliberale stade i grove vendinger angreb Bondevennerne (Venstre), især deres ledende folk. Han var ærkekøbenhavnerv med stærke udenrigspolitiske interesser, korresponderede til The Times i London og sendte korrespondent til Suez-Kanalens indvielse. Det vakte opmærksomhed.

Efter at have lagt lansens også som rigsdagsmand, udnævntes han 1880 til Chargé d'Affaires og generalkonsul i Amerika, senere ophøjet til ministerresident (gesandt). Han blev kun fire år derovre. Hjemme på ny blev han amtmand i Holbæk og kom vistnok også på talefod med venstremænd.

Vi vender et øjeblik tilbage til den dobbelte fest og bemærker, at der også blev sunget for »gamle Prah!«, udenrigsmedarbejder ved Dagbladet, og P. V. Grove, redaktionssekretær og med tiden redaktør.

Paa Vesterbro en Neger gik
Fra Pressens Urtids-Skove,
Notitser ny' hvert øjeblik
Indsamled P. V. Grove!

Sådan blev der ved en senere lejlighed digtet om ham, af Chr. R., og den sang endte med at foreslå, at Grove »vist tilbørlig har svedt i Chefens Pragt-Alkove!« Der blev ruttet med udråbstegnene.

En af de mange sammenkomster i 70'erne, hvor det groede ret frodigt i den københavnske bladskov, havde kommentarer til konkurrencen med det stigende antal udgaver, der udgik fra det Ferslew'ske bladhus, Hotel Royal, Ved Stranden – i dag i ingeniør-eje:

Bli'er det ved, saa maa vi s'gu ogsaa have
En Morgen-, Middags- og Aftenudgave
Og hvis Konkurrencen bliver endnu værre,
Saa maa vi købe os Hotel d'Angleterre.

Stof for indviede i en miniudgave af Dagbladet bidrog til underholdningen. Det hed sig, at det indskrænkede format nødvendigjorde forhøjelse af prisen for avisen. Den bragte privattelegrammer af denne art:

- ★ I Kiev er der Fred. I Trist er der Humør. Derimod meldes der fra Tver, at man er lige glad.
- ★ I Pest er der udbrudt Kopper.
- ★ Berlin, d. 25. Le Nord udtaler i en ledende Artikel, at Lord Baconsfield har gjort i Dardanellerne.

Et par avertissementer på bagsiden af miniudgaven kundgør:

DAGSTELEGRAFEN

De ærede Abonnenter, som hidtil have abonneret paa ovennævnte Blad, men som nu, da det skal nedlægges som sådant, nødes til at abonnere andetsteds, anbefales

Dagstelegrafen.

De ærede Abonnenter, som hidtil have abonneret paa ovennævnte Blad, men som nu. da det skal nedlægges som saadant, nødes til at abonnere andetsteds, anbefales

Nationaltidende, Hôtel Royal,

som ved smuk og udmærket Udstyrelse, nyistandsat Redaktion og trykkede Priser er istand til at tilfredsstille det abonnerende Publikum i enhver Henseende.

Dagstelegrafen.

De mange Forsøg, særlig fra Blade af 2den Rang, som i denne Tid gjøres for at bibringe de ærede Abonnenter den Tro, at ovennævnte Blad allerede er lukket, give Anledning til at bekendtgjøre, at de ærede Abonnenter endnu ikke nødes til at abonnere, hverken paa

Nationaltidende, Hôtel Royal,

eller andetsteds. Dagstelegrafen er, som tidligere meddelt, endnu aaben.

En mini-festudgave af Dagbladet beskæftigede sig bl.a. med det stigende antal udgivelser fra det Ferslew'ske bladhus, men er Dagstelegrafen (oprindelig titel DagsTelegraphen) ved at blive oplugt af Nationaltidende?

Nationaltidende,
Hotel Royal,

som ved smuk og udmærket Udstyrelse, nyistandsat Redaktion og trykkede Priser er istand til at tilfredsstille det abonnerende Publikum i enhver Henseende.

DAGSTELEGRAFEN

De mange Forsøg, *særlig fra Blade af 2den Rang*, som i denne Tid gjøres for at bibringe de ærede Abonnenter den Tro, at ovennævnte Blad allerede er lukket, give Anledning til at bekendtgjøre, at de ærede Abonnenter endnu ikke nødes til at abonnere hverken paa Nationaltidende eller andetsteds. Dagstelegrafen er, som tidligere meddelt, endnu åben.

Menuen, som lagde op til morskaben, omfattede efter tidens skik ni retter og lige så mange vine. I et musikprogram, der spændte fra Mozart til H. C. Lumbye, indgik en Journalist-Polka, komponeret af Tivoli-kapelmesteren Balduin Dahl og tilegnet V. Topsøe.

Der var kreative festarrangører, og de var også aktive, da der i september 1880 blev holdt afskedsfest for Bille med USA i sigte. En fhv. Neger stod da for strofer af denne slags:

Og har Du end havt »Negre« før,
hist Niggerne ved Disk og Dør
sin Virak for Dig strør
i Washington.

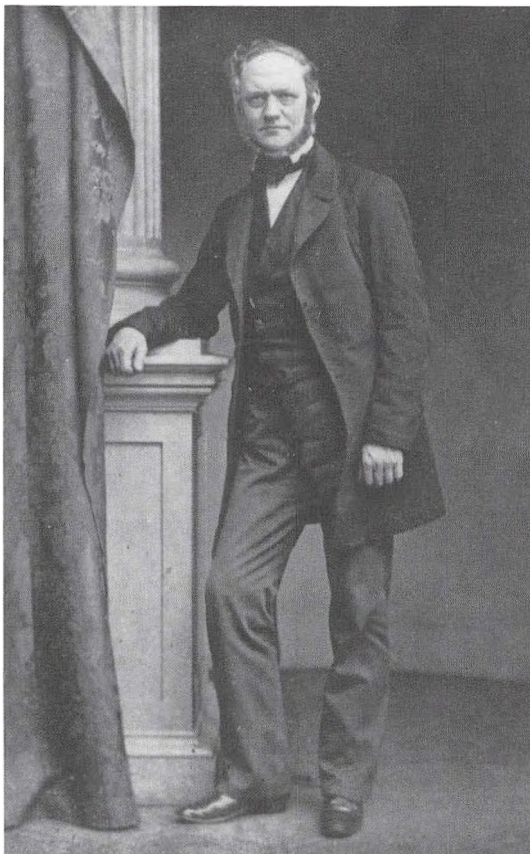
...

Derovre i den anden Verden
vil Danmarks Tue synes lav,
men lær dem i den travle Færden
lidt mere end om Hamlets Grav, –
fortæl dem om et lille Folk,
der slog ved Sankelmark og Stolk!
Vær Danmarks gode Tolk
i Washington.

Kollegaen og konkurrenten Carl Ploug var til stede og sagde:

Tak for Manddomsaldrens modne Tanker,
Som har tidt elektrisk Klarhed spredt,
For hvert dristigt Chok i Fjendens Flanker,
For hver nyttig Gjerning, Du har led't!

At det ikke var den rene idyl, der prægede forholdet mellem Bille og Ploug eller måske rettere de to blade, vidste en tredie afskedssang noget om:

*Digter-redaktøren
Carl Ploug
– der blev sunget
om ham og hans
kanepisk.*

Han (Bille) væged saa sikkert sin Pande
Mod Ploug og hans Kanepisk.

Grundlovsdagen det år drog pressefolket i samlet trop til skovs. Der var sang i naturen »i Anledning af, at dens Blade var sprungne ud og Mand-skabet ved de andre Blade ogsaa var det, desformedelst at disse ikke gik ud den 5' Juni«. Den flittige sangskriver Peder Eriksen betegnede sig som »Noget ved et af Bladene«.

De spidse dolke fra polemikken var blevet hjemme på »den stridbare Hærs Gammenfærd«, og »Alt, hvad der er trykt og har trykket hjemme, vil vi glemme, vil vi glemme, til det sidste Ord«.

Erik Ritzau har uden at stoppe telegramstrømmen givet sig tid til at være med både her og ved en fest for den kendte Århus-borger, konsul

Sang i Skoven

i Anledning af, at dens Blade var sprunget ud og
Mandskabet ved de andre Blade ogsaa var det, des-
formedelst at disse ikke gik ud

den 5te Juni 1880.

Til Afsyngelse efter den alvorlige Del af
Festen, ærbødigst forfærdiget

af

Peder Eriksen,
Noget ved et af Bladene.

C. Ferslew & Co.

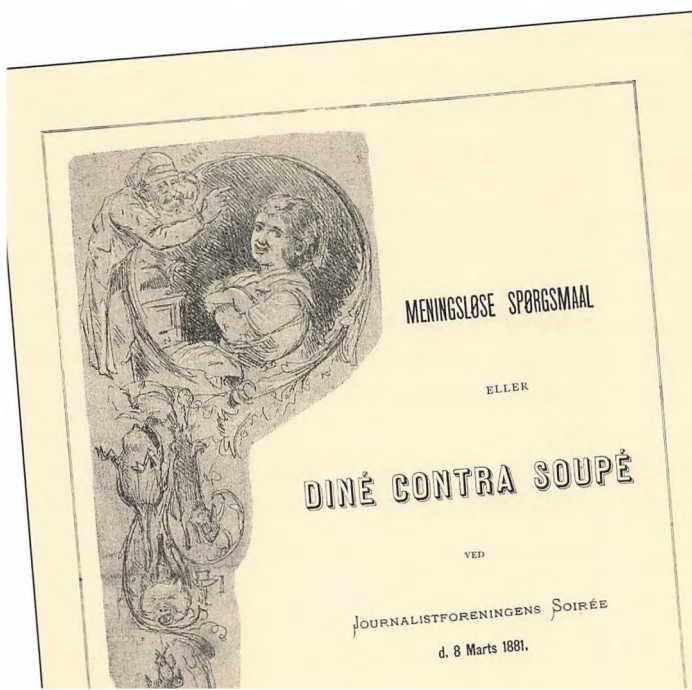
Der blev sunget i skoven, da bladene var sprunget ud, og grundlovsdagen uden blade gav anledning til, at medarbejderne kunne springe ud.

J. M. Mørk, byrådsmedlem, rigsdagsmand og politisk redaktør ved Stiftstidende i Århus, hvor en gade er opkaldt efter ham. Flere gader i Århus er på navneskiltet tilegnet pressefolk. Mørk var

En Mand, der tog saamangen en Tørn
 Og hørte saamangen en Bjørnbakker brumme,
 Vi burde ha'e budt paa en heelstegt Bjørn,
 Men Bakkerne kunde den ikke rumme.
 Tiltakke han tage
 Med Smaasteg og Kage!
 Først siden paa Aftenen staaer det tilbage
 At faae en Bjørn.

Den 6. december 1880 »er der ikke bedre Venner til end vi. Dog husk, Klokken fire er det Hele forbi«. Der er atter pøsegilde. Natten er stort set vor egen, og i krydderiet er blandet Aphorismer, »en Gang Pølsesnak efter Darwin og Häckel af Hermann Tang, Pøsefabrikant« Det rimer på den berømte Bang, der jo kom langt omkring i sin journalistik. Udødelig? Pølsesnakkende handlede om pølsens udødelighed: »Selv om Pølserne spises, kommer de efter Erfaringen dog som Pølser for Dagen igjen«.

En marts-aften har damerne fået lov til at være med, og da skal man »i al Tarvelighed sig øve«. Skal det være Diné eller Soupé, sådan stavet. Det spørgsmål rejstes, og V. B. siger om det:

Damerne havde for en gangs skyld fået lov til at feste med, da der blev stillet »Meningsløse Spørgsmaal« om, hvorvidt det skulle være Diné eller Soupé.

Har ei vor Forening
Foruden al Mening
Blandet Diné med Soupé
Og bagt til et Hele
De enkelte Dele.

Der tillægges ikke damerne større interesse for journalistikken. Det synges der om på melodien til »Den Skønne gaær ind i sit attende Aar«: »Har Bladet en »Leder«, den oftest dem kjeder«, men »Vi har Kvinden. Hun leve. Drik ud.«

Den 3. oktober 1881 står Carl Ploug for tur til at blive fejret. Han har da i ca. 40 år været en udholdende pen i bladet Fædrelandets opinionsdannende virksomhed og træder tilbage som 68-årig. Han møder ikke megen opposition i Journalistforeningen:

Og end Du staaer ved Fanen Vagt
Som ældste Mand i Laget.

...

For mandig Færd og trofast Id
Skal Hædersnavn Du bære.
I ærlig Kamp og aaben Strid
Vor Ledestjerne være.

En røst fra Provindserne stemmer i med:

Tak for Din Kamp, Din Djærvhed og Dit Mod,
Tak fra Provindsen med sin Flok af Dværge,
Du, som forlente os med kraftigt Blod,
Saa – om end svagt – vi brugte vort Værge.

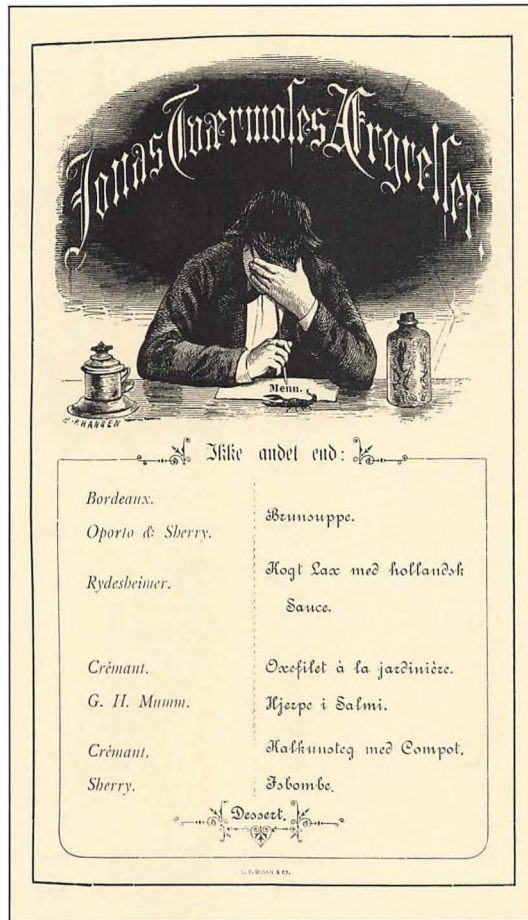
Foreningen gjorde noget for sine koryfæer. Den 17. januar 1883 er Erik Bøgh (1822-99) midtpunktet. Det foregår, som adskillige af arrangementerne, på Skydebanen. Og det drejer sig om en forsinket 60 års fest for den glade skolelærer, teatermand og forfatter, som i 17 år var redaktør af Folkets Avis. Den var en tid landets største. Det konstaterer professor Niels Thomsen og mag. art. Jette D. Søllinge i deres store værk om alle danske aviser gennem tiderne.

Folkets Avis vandt som billigblad indpas i hidtil uopdyrkede læserkredse. Den blev båret oppe af lokalstof fra hovedstaden og ikke mindst af

Erik Bøgh, skolelærer, teatermand, forfatter – og pressemand med succes.

*Jonas Tværmoses
Ærgrelser var både
overskriften over
betragtninger af Erik
Bøgh og over den
menu, der blev serveret
til hans ære.*

Bøgns betragtninger under overskriften Dit og Dat. Han lagde også navn til »Jonas Tværmoses Ærgrelser«, og den titel havde vennerne sat over menuen.

Erik Bøgh blev mindet om den tid, da han brugte Mester Erik, nu på anden vis hans våben. Han blev skildret som »En rigtig Bøg, en fast, lidt graanet Stamme, og selv om Sne i Kronen fæg, er Frugten dog den samme«.

De tre snese var ikke noget at tale om:

Han skriver – har I kendt Magen? –
Saa friskt som næppe han var
Over det sekstende, syttende, attende ...

Nr. 23. Aargang 1896.

Avisen.

Udgivet den 23de Januar.

Revisionsberetninger.

Revisionsberetning for 1895
Af Revisionskommissionen for den danske Handelskammer i København.
København, den 18de Januar 1896.

Revisionsberetning for 1895

Revisionsberetning for 1895
Af Revisionskommissionen for den danske Handelskammer i København.
København, den 18de Januar 1896.

Revisionsberetning for 1895

Revisionsberetning for 1895
Af Revisionskommissionen for den danske Handelskammer i København.
København, den 18de Januar 1896.

Revisionsberetning for 1895

Revisionsberetning for 1895
Af Revisionskommissionen for den danske Handelskammer i København.
København, den 18de Januar 1896.

Revisionsberetning for 1895

Revisionsberetning for 1895
Af Revisionskommissionen for den danske Handelskammer i København.
København, den 18de Januar 1896.

Revisionsberetning for 1895

Revisionsberetning for 1895
Af Revisionskommissionen for den danske Handelskammer i København.
København, den 18de Januar 1896.

Revisionsberetninger.

Revisionsberetning for 1895
Af Revisionskommissionen for den danske Handelskammer i København.
København, den 18de Januar 1896.

Revisionsberetning for 1895

Revisionsberetning for 1895
Af Revisionskommissionen for den danske Handelskammer i København.
København, den 18de Januar 1896.

Revisionsberetning for 1895

Revisionsberetning for 1895
Af Revisionskommissionen for den danske Handelskammer i København.
København, den 18de Januar 1896.

Revisionsberetning for 1895

Revisionsberetning for 1895
Af Revisionskommissionen for den danske Handelskammer i København.
København, den 18de Januar 1896.

Revisionsberetning for 1895

Revisionsberetning for 1895
Af Revisionskommissionen for den danske Handelskammer i København.
København, den 18de Januar 1896.

Revisionsberetning for 1895

Revisionsberetning for 1895
Af Revisionskommissionen for den danske Handelskammer i København.
København, den 18de Januar 1896.

Fabrikken Alliance[®] autoriserede Aftagning af Gamle Carlsberg Lager-, Export- og Martsoel.

... at alle andre 20 literes og 25 literes, og at 10 og 15 literes ...
... at alle andre 20 literes og 25 literes, og at 10 og 15 literes ...

„Avisen“

Løstbetalt ugentligt
Hvite-Dagblad.
uden om Dag med
et Billedet paa Forsiden.

Georgs Obnats „Opvædnings Kjerlighed“

Med 2000 S. gratis.
Med 2000 S. gratis.
Med 2000 S. gratis.

Dansk Livsfor sikringselskab „Hafnia“

Dansk Livsfor sikringselskab „Hafnia“
Dansk Livsfor sikringselskab „Hafnia“
Dansk Livsfor sikringselskab „Hafnia“

Kokes. Kjøbenhavns Gasværker.

Kokes. Kjøbenhavns Gasværker.
Kokes. Kjøbenhavns Gasværker.
Kokes. Kjøbenhavns Gasværker.

Huseiighedslisten.

Huseiighedslisten.
Huseiighedslisten.
Huseiighedslisten.

Udgivet den 23de Januar.

Udgivet den 23de Januar.

Udgivet den 23de Januar.

Udgivet den 23de Januar.

Udgivet den 23de Januar.

Udgivet den 23de Januar.

Udgivet den 23de Januar.

Udgivet den 23de Januar.

Udgivet den 23de Januar.

Udgivet den 23de Januar.

Udgivet den 23de Januar.

Udgivet den 23de Januar.

Udgivet den 23de Januar.

Udgivet den 23de Januar.

Udgivet den 23de Januar.

Udgivet den 23de Januar.

Udgivet den 23de Januar.

Udgivet den 23de Januar.

Den nyfødte Avisen havde billede på forsiden, og dermed adskilte den sig fra de trist udseende konkurrenter, men uden at overleve.

Striben af viser tilegnet visedigteren medtager også fru Andrea Bøgh. Det hedder ganske vist, at »Skjønt hun sidder hjemme laften, er hun med«. Det fremgår ikke af foreliggende materiale, om hun huskes, da der ti år senere bliver fejring af den 70-årige populære Bøgh.

I 1883 fødes der atter en avis. Den hedder slet og ret *Avisen*. Der er stiftelsesfest den 28. november. Sophus E. Neumann overkommer i vers hyldest til kongen, til bladet, det nyfødte barn med mange fædre, og til Redakteuren. »Han skal nu taale al Slags Vrøvl«.

Avisen, der havde mod til at antage det krævende navn, blev oprettet som kamporgan for Højre. Partiet støttede redaktør Fr. Hansens foretagende. Det reklamerede bl.a. med, at der daglig ville være et billede på forsiden. I praksis var det ofte en vittighedstegning i en ramme af servicestof og annoncer.

Hansen klarede sig ikke i konkurrencen og solgte til avisen *Vort Land*.

Der var stort svensk publicistmøde i Stockholm i pinsen 1884. Kolleger fra de andre nordiske lande deltog, fra Danmark Erik Ritzau og Nationaltidendes H. R. Hiort-Lorenzen. Ritzau har gemt en kvittering for, at han har betalt 5 kr. i deltagergebyr. Der er også lagt en gulnet deltagerløjfe i dagbogen. I mødets navnefortegnelse finder man et så kendt politisk navn som Hjalmar Branting, den gang ung journalist ved bladet *Tiden*. Han avancerede i pressen til hovedredaktør af *Social-Demokraten* i Stockholm og toppede i politik som Sveriges regeringschef.

Erik Ritzau gemte sit deltagerbevis fra et svensk publicistmøde. 5 kroner var erlagt.

Vi har passeret Ritzaus Bureaus 10 års jubilæum. Indtrykket er, at ingen årsdag blev forbigået i stilhed i Erik Ritzaus tid. På 10 års dagen blev rimede replikker om chefen lagt i munden på A. og B., for eksempel sådan:

B. Men hans moralske Karakter,
Har den nu aldrig svigtet?
Har ei – som det jo hænder Fleer –
Historier han digtet?

A. Med kritisk Sands han tog hver And,
Som blev ham lagt paa Læben:
Paalidelig, honnet og sand
Var fremfor Alt hans Stræben.

Ti år senere, på 20 års dagen, forsikrede man ham, at han stolt kunne se tilbage.

»I Udlandet er ingen Begivenhed passeret, som i Interesse kan maale sig med, hvad der er skeet i vor Hovedstad Igaar«.

Nej, den har Ritzau ikke ansvaret for, men redaktionen af en miniudgave af Berlingske den 15. maj 1890. Den havde det vigtige ærinde at melde om en pebersvend, der havde fattet mod, talt ud og fået en brud, og nu, 25 år efter »har han, Redaktionssecretair Nathansen og Hustru haft Sølvbryllup.«

Ved nytårstid 1891 synger pressens mænd i kor om en evig sandhed:

En Ting ved vi: Paa Annoncer stiger Prisen,
Naar hvert Barn, der bliver født, skal i Avisen.

Rimet minder mig om en udtalelse, Franz V. Jessen fremsatte ved åbningen af det første Journalistkursus ved Aarhus Universitet i 1946: – Den københavnske presse er mere provinsiel end provinsens. At tænke sig, den bringer lister over fødsler, der har fundet sted på hovedstadens mon-dæne klinikker.

I dag ville den hæderkronede pressemand, startet i pressen for akkurat 100 år siden, ikke kunne finde netop den slags notitser ret mange steder.

Hvad var den store nyhed i »Den til Forsendelse med...« denne torsdag? En redaktionssekretærs sølvbryllup, fejret med en privat særudgave.

Berlingske politisk

141. Hærgang.

Kjøbenhavn, den 15. Mai 1890.

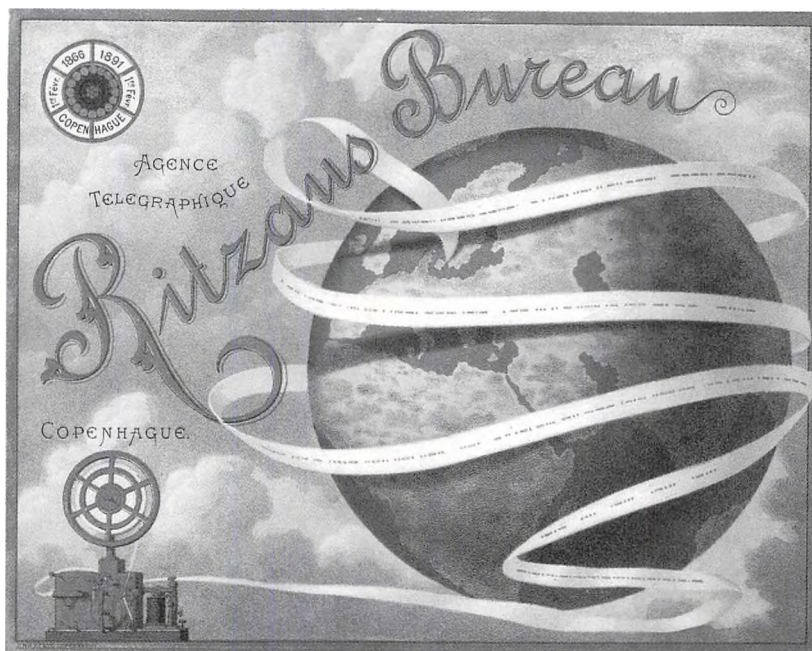
I Ublandet er ingen Begivenhed passeret, der i Interesse kan maale sig med, hvad der er skeet i vor Hovedstad igaar.

Ingen stor Begivenhed har i saa hoi Grad sat vort Blads Sind i Bevægelse som Gaarsdagens store Fæst i Anledning af Redactionssecretair Nathansen og Hustruens Sølvbryllup. Det kan muligviis interessere vore Læsere i Korthed at faae at vide, hvorledes Ægteparret har tilbragt deres Ægteskabs femogthve første Aar.

Kort efter Brylluppet kom Nathansen til „Berlingske Tidende“, hvortil han siden den Tid har været knyttet, først som Medarbejder, siden som Redactionssecretair. Af Børn har Ægteparret kun eet, Sønnen Johan Ludvig, der blev født fem Aar efter Brylluppet. Iøvrigt ere de femogthve Aar henglede roligt for Ægteparret i et stille, lykkelig Familienliv.

Dagen fejredes som ovenfor berørt ved en større Aftenfest i Concertpalæet. Vi see os istand til at meddele et Referat af Fæsten, idet ikke blot en enkelt Referent, hvad der allerede er sjældent, men alle vore Medarbejdere vare indbudne for at sætte os i Stand til at bringe et noiaagtigt Referat af Fæstningen, som omvendt, at dette

meldtes det, at der var serveret. Maal indtoges i Palæets Ridderhal. Ved Couvert fandtes foruden Blomster et Arrangement med en med parfumeret fyldt Flaske og en Gaasefjer til at stry om Munden med: det hele som en Høning til Fæstgiverens Stilling. Under Blækhuus var henlagt et Nummer af „Tid.“ for næste Morgen, til at læse Retterne, hvad der kan anbefales som trinligt Middel til at spare paa sit sationstalent. En Sang af en celeberrhavns“ Forfatter blev afsunget, og senere Tid, hvorpaa Fæsten sluttede, set i Stand til at kunne meddele vore Læsere Sagen, der findes aftrykt i Bladet. Da Talerne ikke have udvirket om at faae deres Ord refererede, er det udtale, at den Veltalenhed der udførte sig. Efter at Souperen var afsluttet tog Dandsen sin Begyndelse. De første Par opførte, og til noget ud på Dags Morgen forfattes Ballet, tagerne gennemgaaende vare utalrige: alderen: Herrerne; Damerne Udtagelse, ikke mindst Sølvbryllups Ungdoms faureste Vaar. Bemærkedes adskillige notable litteraire, kunstneriske og mer

Det er indtrykket, at stifteren festligholdt alle bureauets fødselsdage. Her bliver der flot indbudt til 25 års dagen.

Fra november 1891 er opbevaret et helt nummer af Nestved Tidende, bynavnet stavet med e. Der er kontor i Ringstedgade, oplyser forsiden, og der kan man indbetale de 2 kr. plus postpenge, som det koster pr. kvartal at abonnere. Der er seks ugentlige udgaver.

Det er forståeligt, at avisen er kommet med i dagbogen. Den fornemst placerede artikel handler smukt om Erik Ritzau og hans godt 25-årige bureau.

Læserne skal ikke være uvidende om, at »hvis Paven dør i dag, ved Ritzaus Byro og alle Landets Blade det et Øjeblik efter. Foranstalter Sjineserne i Dag et Massebord paa Evropæerne i en eller anden hidtil ukendt By i Kina, saa ved alle Mennesker Besked derom i Morgen Formiddag i det seneste, for ikke at tale om, at man ved Hjælp af Ritzaus Byro og en Telefon kan sidde hjemme paa sit Kontor og næsten øjeblikkelig faa Besked om, hvordan man i samme Stund konspirerer og grupperer inde i Rigsdagen«.

Sådan noget tænkte man ikke over for år tilbage, mener Nestved Tiden-

Menu.

Suppe	<table> <tr> <td> Pentet Canet</td> </tr> <tr> <td> Gl. Madeira</td> </tr> </table>	Pentet Canet	Gl. Madeira
Pentet Canet			
Gl. Madeira			
Fisk	Enghøller		
Trufferet Oxefilet	Mumm. Cremant		
Asparges à la Pompadour	Pomard		
Agerhøns	Duc de Montebello		
Parfait d'Italienne	Xeres f. c. p.		
Dessert	Gl. Porto		

Musik-Program.

1. H. C. Lumbye: Christian den IX. Honneur-marsch.
2. Fr. Suppé: Ouverture til Op. „Digter og Bonde“.
3. Emile Waldteuffel: Barcarole-Vals.
4. G. Verdi: Kvartet af Op. „Rigoletto“.
5. L. Ganne: La Czarina, Mazurka.
6. G. Bizet: Toreadoren Sang af Op. „Carmen“.
7. Dierig: Paa Vagt. (Cornet-Solo i det Fjerne).
8. Gillet: Loin du Bal.
9. H. C. Lumbye: Champagne-Galop.

Direktør Erik Ritzau var omsorgsfuld vært for venstredaktører, som holdt møde i hovedstaden. Han indbød dem til spisning på Hotel Phønix. Musikprogrammet

sluttede, som det ofte skete ved tidens sammenkomster, med Lumbyes Champagne-galop.

des redaktion. Den slutter med en betragtning, som med let omskrivning også vil kunne gøres gældende i dag:

»Tilfredsstille alle kan et Telegrambyro ikke, lige saa lidt som et Blad kan det. Der er altid nogle, som bliver »gale i Hovedet« over et eller andet. Men trods de Sammenstød, som Tiderne har ført med sig, staar Ritzau og hans Byro sig dog ganske godt med sine Kunder«.

Ritzau var juleaften 1886 blevet Ridder af Dannebrog. Det noterer hans kunde for en ordens skyld.

Det siger noget om hans kundepleje, at han – som det f.eks. skete i oktober 1892 – indbød alle deltagere i Foreningen af Venstrebladets årlige generalforsamling til middag. Generalforsamlingen blev afviklet i Wittmacks Lokale, Holmens Kanal 17. Middagen indtoges på det fornemmere Hotel Phønix, syv retter med vine og til musikledsagelse.

N. Th. Petersen havde som formand indbudt til generalforsamlingen. Han, Oluf H. Jørgensen og C. J. Rye (af den kendte Randers-bladslægt) var på valg til bestyrelsen. Aage Jordan og Søren Svarre var de valgte revisorer. Der var foredrag af folketingsmand, redaktør And. Sørensen såre aktuelt om den litterære ejendomsret og pressen.

På Hotel Phønix lagde Sophus Schandorph redaktørerne disse ord i munden:

Telegrafan er ej kritisk,
den er revnende neutral,
og ej egentlig politisk
er dens danske General.
Han vil lade Traaden slide,
sende Højre, Venstre Bud.
Lige fedt fra hvilken Side!
Blot ej Løgne spredes ud.

Gid et Mylr af Telegrammer
styre maa mod Danmarks Kyst!
Gid Hr. Ritzau, som dem ammer
af sit fulde stærke Bryst,
for den Mælk, som af ham gives,
bytte maa i sit Bureau
andre Vædsker, dem, som trives
rigt ved Rhin og om Bordeaux.

Et andet Ritzau-gæstebud foregik i marts 1894. Det har Erik Ritzaus nære medarbejder og svigersøn Valdemar Frederiksen nøgternt redegjort for. Der var tale om en politisk dinér, den første af slagsen i bureauchefens regi og tænkt som indledning til en tradition.

Vi befinder os i tiden umiddelbart efter »det andet forlig« mellem Højre og Det forhandlende Venstre, skriver Frederiksen. Førerne for de to rigsdagspartier er deltagere i »denne Sammenkomst paa neutral Grund«. Den karakteriseres som privatissime derved, at indbydelser kun er udgået til venner og velyndere blandt politikere og journalister. Bordplanen fortæller om et udsnit, der forekommer meget ensidigt. Det ville vække pinlig opmærksomhed nu om dage, hvis en tilsvarende idé blev realiseret.

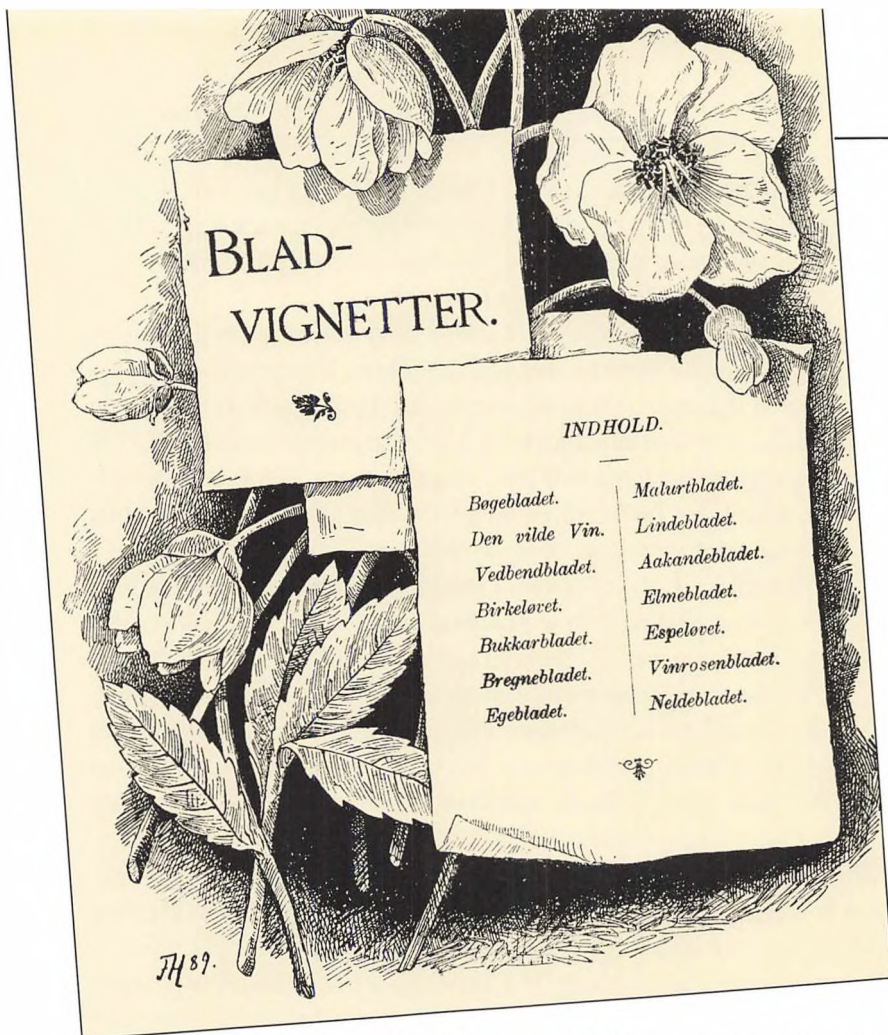
En af deltagerne, en fynsk godsejer sendte efter hjemkomsten brev med tak for, hvad han betegnede som en selskabelig sammenkomst, egnet til at slibe spidser og kanter af, der ellers let kunne såre og ægge til fælles skade.

I juni det år er megen interesse knyttet til Den 17. danske Landmandsforsamling med dertil hørende udstillinger i Randers. Pressen orienteres udførligt om dyrenes placering, om et foderhus, der skal kunne modstå vindtryk, udsalg af mælk fra de udstillede køer, beværtingernes rigelige antal og meget andet, toiletter og klosetter for begge køn ikke glemte.

Direktør Ritzau tager imod indbydelser til en række jyske arrangementer. Der er stor middag for pressen, og der er kendte navne fra dens verden blandt de spisende. Vi finder på bordplanen frem til bl.a. Funch Thomsen, Århus, Enevold Sørensen, Kolding, Welsch, Holstebro, Dreyer, Odense, Ove Rode, København, Egebjerg, Svendborg, Martin, Ringsted, Toksvig, Nykøbing S., Sørensen, Silkeborg, S. W. Nielsen, Århus, Carlsen, Hjørring, Vogelius, Frederikshavn. De fleste er kun nævnt ved efternavn.

Kong Christian (den 9.) kommer til Randers og bliver behørigt modtaget. Nok hænger der, som det udtrykkes, tunge skyer over landet, så alle må være på vagt, men:

Kongesnekken, ventet længe,
 Gled ad Gudena;
 Broget Kvæg og brede Enge
 Dér dit Øje saa.
 Engens Grøde er vor Styrke;
 Dog de Mænd, som Heden dyrke,
 Mellem Sten og brune Banker
 Ej sig Velstand sanker.

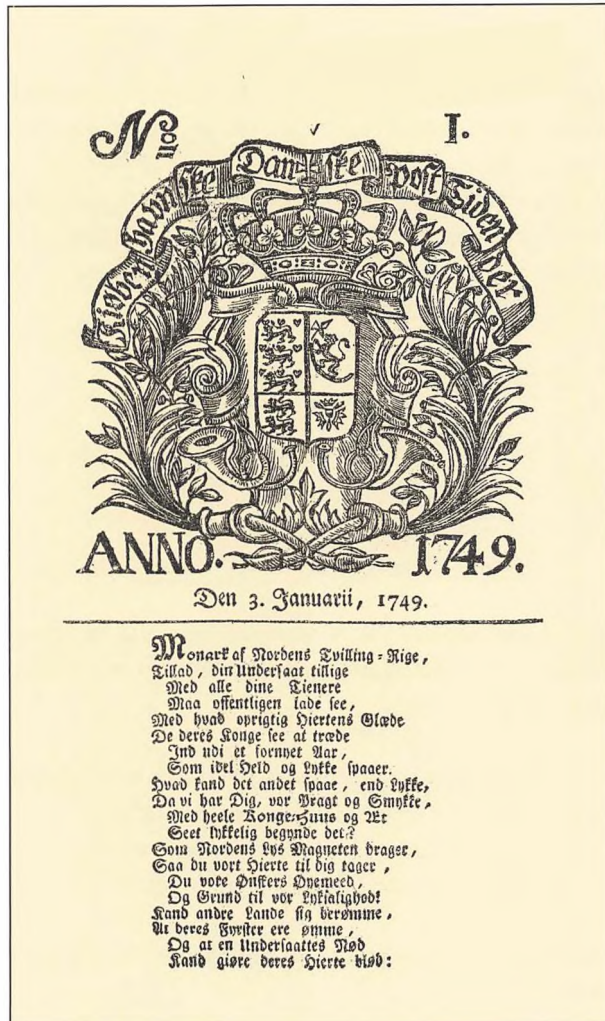

Bladvignetterne, 14 ialt, var lyriske bidrag til en Journalistforenings-fest – skrevet af Holger Drachmann, Ernst v. d. Recke og Chr. Richardt.

Tilbage i Hovedstaden: Ved en af de mange sammenkomster i Journalistforeningen bliver der omdelt tankevækkende lyrik. 14 såkaldte Blad-Vignetter er samlet i en fiks lille tryksag. Forfatterne er Holger Drachmann, Ernst v.d. Recke og Chr. Richardt, og de har digtet om bøgebladets lyse fine dun, den vilde vin, vedbendbladet osv. Med sigte på, hvad den skrevne bladskov også repræsenterer, er både malurtbladet og nældebladet med i rækken. Man fik noget med hjem fra den fest.

Lødige toner anslås også ved en musikalsk soiré i foreningen. Det er en dansk-fransk koncert med et solistpar, der lidt forvirrende præsenteres som Mr. de Mey, fløjte, og MMe Thénard, underskøn stemme. En kvartet spiller Haydn og ungarske motiver.

Blandt de sidste oplevelser i datidens medieverden, som Erik Ritzau har fundet anledning til at bogføre, er Berlingske Tidendes 150 års jubilæum i 1899. Førstedugaven fra 3. Januarii 1749 er kopieret til dagen. Det var den, der hed Kiøbenhavnske Danske Post-Tidender, trykt hos Kongl. Hofbogtrykker E. H. Berling.

Berlingske Tidendes 150 års jubilæum i 1899 er husket med denne kopi af avisens første nummer, modtaget og opbevaret af Ritzau.

Begivenheder

Erik Ritzau kom på nært hold af mange begivenheder, både som bureauchef og som privatmand med mange interesser. Der var kongelig krone over en del af det oplevede.

I august 1868 var der et stort jydsk (med d) sangerbesøg i hovedstaden. Det blev der gjort meget ud af i sang, tale og omtale. Der er opbevaret hele to velkomst-kvad til de hundreder af jydskesangere. Vilh. Fristrup udbrød med hjertestemt harmoni:

Saa kom da! Til vort Sangerslot
Nu gaaer vor Gang!
Har vi med Huusrum det lidt smaat
Med Hjerterum vi har det godt.
Og kniber det, vi leve flot
Som Fugl paa Vang.

H. P. Holst saa frem til, at de samlede jydskesangforeninger ville hilse fra hjejlen og hedelærken og lade københavnerne fornemme vinterstormen paa den jydskesang:

Men først og sidst, syng hvad der boer derinde
Af Dansk og Godt i Eders eget Bryst,
Saa vil I Sangerkampens Krands vinde,
Og vi vil svare Jer med samme Røst,

for, som han videre sagde: – Vi høre sammen i Sprog og Sang, i Daad og i Bedrift.

Der var banket i Christiansborg Slots Ridehus. Megen hyldest og brusende sang samlede sig om kongen, fædrelandet, gæsterne og kvinden, her for en gangs skyld af Fristrup stavet med K:

Saa fagre Kjærminder i Danmark der staae,
 Ei Sommerens Himmel er skjønnere blaae –
 Men løfter Hun sit Øie blot med et Glimt paa mig,
 Da troer jeg at skue ind i Guds Himmerig!

Erik Bøgh motiverede skålen for gæsterne. Den valgte melodi var »Jylland mellem tvende Have«, og et af versene lød:

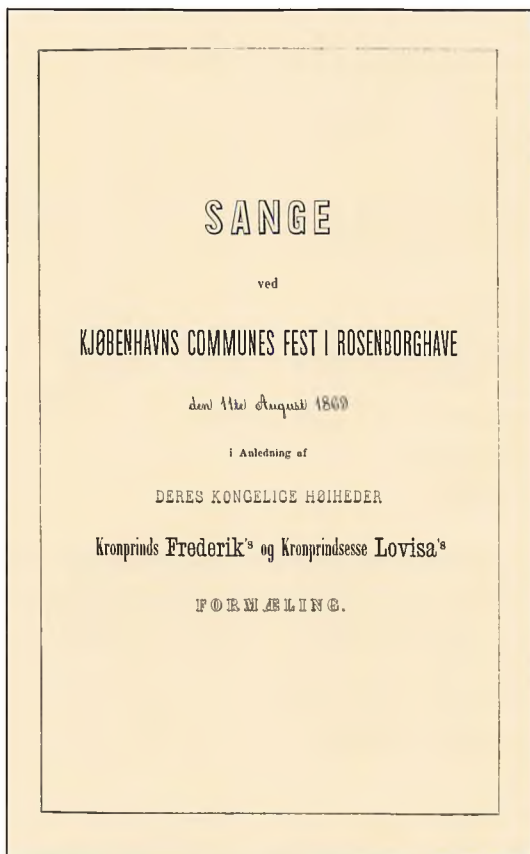
Det var Sangen, som beskytted
 Den betrængte Folkeaand –
 Det var Sangerne, der knytted
 Nordens løste Broderhaand –
 Ingen fremmed Magt betvang
 End den frie danske Sang!

Gæsterne svarede med en sangerhilsen til Kjøbenhavn, trykt i havblå farve. De kaldte byen ved det poetiske navn Axelstad, o Axelstad, der er helt uden hjemmel i historien om Absalons stad. Der rører sig et kraftigt liv i denne Danmarks hjørnesten, konstaterede de, men »her er og Aandsforfriskning at finde«. Der blev sagt tak for yndefulde dage. Den forberedte hyldest og taksigelse var trykt hos J. M. Elmenhoff & Søn, Randers, udgiver af Randers Amts Avis.

Den 11. august 1869 er københavnerne i stort tal til en broget fest i Rosenborg Have (Kongens Have) i anledning af »Deres Kongelige Høiheder Kronprinds Frederiks og Kronprindsesse Lovisas Formæling«, den senere Frederik den Ottende og hans dronning Louise, prinsesse af Norge og Sverige. Festen var arrangeret af Københavns Kommune. I et forhånds-program var der redegjort for, hvad der skulle ske, hvor og hvordan. Indgangene åbnedes kl. 6, men først en time efter var der noget at se. Derom meldte programmet, som også Ritzau har indprentet sig:

»De høie Gjæster modtages af Kommunalbestyrelsens Festudvalg, der ledsager dem til Estraden ved Springvandet, hvor den festlige Modtagelse finder sted. Derefter foretage de høie Gjæster en Promenade gennem Haven ind paa Excercerpladsen, hvor de tage Plads foran »Danmarks« Statue, medens tvende Sange afsynges«.

Efter at have sundet sig i det kongelige telt indtog den kongelige families medlemmer deres pladser på en tribune, hvorfra de havde udsigt til fyrværkeriet kl. 10. Der var arrangeret fyrværkeri både i haven og på

*Der var, som det ses,
fest i Rosenborg Have
i anledning af
kronprins Frederiks
(den Ottende) og hans
Louises formæling.*

Nørrefælled. Hele aftenen var der musik flere steder. Der var indrettet danseplads, og tørsten kunne slukkes i illuminerede restauranter.

Men der skulle være orden i tingene. Det blev pointeret i en anmodning til publikum om så vidt muligt at sprede sig i haven, så forstyrrende sammenstimlen kunne undgås. »Ordensmarskallernes Henstillinger haver man at rette sig efter. Kl. 1 tilkendegiver Ringning, at festen er slut«.

Fire af tidens mest kendte og yndede digternavne ydede deres bidrag til forløbet: Carl Ploug, Carsten Hauch, Fr. Paludan-Müller og H. P. Holst. Tonerne slyngede sig om glædes- og kærlighedsfyldte formuleringer. Carl Ploug skimtede over nuets skygge »Et lyst og lifligt Fremtidshaab«. Hauch priste »Det ædle Par, som til vor Trøst skal boe i Danmarks Land«. Paludan-Müller lod Moder Danmark sige:

Vær Velkommen og knæsat, Datterlil!

Du, hvis unge Hjerter jeg vandt,
 Da Du tabte det selv i Kjærligheds Spil,
 Før Vei over Bølgen Du fandt.

H. P. Holst ønskede sig en prinsesse, vordende dronning, from og god som Dagmar, snild og klog som Dannebod. Der kunne også læses ønsker i fyrværkeriet.

Erik Ritzau gør en afstikker til Stockholm i januar 1877. Der er indvielse af et nyt stamhus under Frimurerordenen i Stockholm, og det er i egen-skab af frimurer med høj rang, at løjtnanten er blandt indbudte til bal på slottet. Invitationen er udstedt af første hofmarskal på kongens vegne. Der er forordnet uniform, og der er både buffet og souper. Vogne er bestilt til at hente gæsterne kl. 1.

Der er mere bal, og hvor kommer baldamerne fra? Der er ikke anført noget om at komme med ledsager på den kongelige invitation. Heller ikke på en indbydelse af lignende art fra statsministeren for udenrigsanlig-gender. Selve indvielseshøjtideligheden er lagt mellem de to dansefester, og dens første ord henvender sig til: »Höga Majestät! Vi alle för Dina Fötter nederfalle...«.

Vi møder senere Erik Ritzau i andre frimurersammenhænge.

Den 4. juni 1879 er han dagen lang engageret i Københavns Univer-sitets 400 års fest. I Frue Kirke opføres en kantate med ord af Carl Ploug og musik af J. P. E. Hartmann. Der er i værket tilgivelse til Christian den Første, uøkonomisk monark, hvis dyre Rom-rejse jo havde givet resultat i form af pavelig tilladelse til oprettelse af universitetet.

Hvor kjækt han brugte sit Riddersværd,
 Det heled' ej Trillingkronens Skaar;
 Men Frugten af Kongens Pilgrimsfærd
 Fylder fire Hundrede Aar.
 Og hvad han plantet' som Ympe spæd (en kvist)
 Er vordet en mosgroet Eg;
 Og hvad han lagde af fremmed Sæd,
 Giver vægtige danske Neg.
 Og bærer Kulturens Parthenon
 Et Tavt, vort Folk kalder sit,
 Saa lagdes der paa den første Haand
 Ved Kong Christians Romerridt.
 Takket være *Christian den Første*.

Det var sådanne strofer, der lød i kirken, og stemmerne løftede sig jublende, må vi tro, da de bragte Martin Luthers rensende værk i erindring: »Fra Wittenberg kom det løsende Ord...« Luthers egen »Vor Gud han er saa fast en Borg« blev derpå intoneret.

400 års festlighederne fortsatte den 5. juni med et festmåltid, kommunen havde ladet anrette i et festlokale ved Larsens Plads. Her, ved havnefronten, var Erik Ritzau til stede som referent for bureauet. Han fik plads ved bord nummer 5 i den kommunale sal. Borgerrepræsentant, Hr. Petersen var vært ved bordet.

Kongen beærede selskabet med sin nærværelse. Det blev sent, inden man var igennem retterne og de mange sange i et 16 siders hæfte. Og der var mulighed for et efterspil. I indbydelsen var der gjort opmærksom på, at der efter spisningen ville være dampskibe rede ved kajen for at bringe dem, der måtte ønske det, til Tivoli.

Børssalen var i april det følgende år ramme om en dansk hyldest til de dristige svenskere, der havde været på farlig sejlads som deltagere i den såkaldte Vega-ekspedition.

Ekspeditionsdeltagerne blev fejret i det ganske Norden. Herhjemme var Københavns Handelsstand initiativtager, og ekspeditionens leder, den finsk-svenske polarforsker A. E. Nordenskiöld (1832-1901) og hans mænd blev i høje toner prist for deres heltebedrift. Carl Ploug anslog tonen ved at digte om vikingeånden, som var med så sent som ved Helgoland i 1864, og som nu atter var fløjet ud, denne gang som »Kulturens Bringer og Fredens Sendebud«.

Bedriften bestod i, at det efter indledende øvelser og prøvelser i Polarregionerne i 1878-79 lykkedes ekspeditionsholdet om bord i dampskibet »Vega« at sejle gennem Nordostpassagen. Der blev senere med Nordenskiöld som planlægger og leder foretaget flere nordlige opdagelsesrejser. Svenskerne tog ham til sig og rejste monument for ham i Stockholm, hvortil han var søgt som ung, efter at en ansættelse ved fødebyen Helsingfors universitet havde måttet ophøre som følge af russis! nishag.

De brave mænd fra »Vega« havde, som Ploug udtrykte det, planter sejrens fane, det blågule broderflag, på gamle Berings grav, og det var der gået ry af i Europas store stæder. »Vegas navn skal ei dø«. Hvor mange husker det i dag?

I august 1884 modtager København en stor international lægekongres, hvis deltagere ifølge Ritzau er til fest efter indbydelse af kommunen. Holger Drachmann, Vilhelm Bergsøe og H. P. Holst er mobiliseret som sangskrivere. Et eksempel:

*Vega-ekspeditionens
sejlads gennem
Nordostpassagen blev
fejret i København på
handelsstandens
initiativ. Færdens
energiske leder var
den finsk-svenske
opdagelsesrejsende
A. E. Nordenskiöld.*

I denne Hær »Dødslegionen« findes,
Som tager Kampen op snart fjernt, snart nær,
Som kæmper sejt og aldrig overvindes,
Fordi i Sandhed den er »Frelsens Hær«.
Det røde Kors er Legionens Mærke,
Den skarpe Forskning er dens Fæstningsvold,
Og kommer Døden, skal den faa at mærke,
Den høster ej, som forhen, hundredfold.

Der var over tusind kongresdeltagere fra alverdens lande. Pressen fremhævede, at en berømt helsemand som Frankrigs Louis Pasteur var med. Under kongressen indløb fra Paris det budskab – distribueret af RB her-

hjemme –, at Pasteurs behandlingsmetode i kampen mod hundegalskab var erklæret for sikker.

Københavns Kommunes fest for lægerne blev holdt i en vældig træbygning, som var rejst ved Nordre Toldbod. Derfra blev gæsterne, som skik var, i både befordret til Tivoli, så nær de til søs kunne komme haven. Et andet højdepunkt i pauserne mellem problemerne var en festbanket på Hotel d'Angleterre. Vor egen internationalt kendte professor P. Panum var kongressens præsident.

Samme år blev Ludvig Holbergs 200 års dag tilbørligt husket. Der var en række festforestillinger på Det kgl. Teater. Det bekendtgjorde teaterchefen, kammerherre Fallesen i stor stil under overskriften SAISONEN og med besked om, at det ville koste det dobbelte af det sædvanlige at overvære en af forestillingerne. De ville begynde kl. 7, »saa det Klokken 10 kand have Ende«. Også andre teatre i hovedstaden markerede den runde dag. Af Ritzaus dagbog fremgår, at fest-repertoiret på Kongens Nytorv har omfattet følgende herlige tilbud:

Ludvig Holbergs 200 års dag blev markeret ikke alene med den række forestillinger i Det kgl. Teater, som omtales på disse sider, men også af andre københavnske teatre med festforestillinger i Holbergs tegn.

De ved

Casino

engagerede Danske Acteurs
aaabne igjen Onsdag den 2die Decembris Kl 7
Deres Theatrum med at forestille nogle nye og særdeles luffige
Comoedier.
Requndelsen fceer med nogle
Tableaux ouverture
hvorudi sees mange fornøvelige Figurer og luffige Optoge, som
ere meget kunstig indrettede af Skildreren Msr. Hans Tegner,
og høortil Mufften er gjørt over nogle luffige gamle Piiser af
Msr. Axel Grandjean Naar Dallet er faldet præsenteres
et lidet Stuefpiil, kaldet:

De ved

Folketheatret

engagerede Danske Acteurs
aaabne igjen Onsdagen den 2die Decembris Kl. 7 Deres Theatrum
med at forestille nogle meget fornøvelige Stuefpiil, kaldede:

Prologus.
som er componeret her i Staden af Dr. phil. Sophus Schan-
dorff, derefter følger det gamle fornøvelige Stuefpiil, kaldet:

Spøgefset (Mostellaria)
sammenfcreven i den Sted Rom af Msr. Plautus og mlig
med Auiors Permission overført fra det latinske Sprog, end
videre et artigt Stuefpiil udaf Frankten, kaldet

Den indbildt Syge,

De ved

Paris af

SLAGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Onsdag den 3. december, selve fødselsdagen, prolog af Holger Drachmann, fremsagt af den 77-årige Ludvig Phister og ledsaget med musik af den nylig tiltrådte norske kapelmester og komponist Johan Svendsen. Derpå opførelse af »Den Stundesløse« med selveste Phister som Oldfux.

Den 4. december gav teatret »En Audiens paa Slottet i 1747« og »Den politiske Kandestøber«. 5. december fulgte »Maskarade« efter »audien- sen«, og endelig opførtes 6. december »Ulysses von Ithacia«.

En planlagt nattefest i teatret med mulighed for 2000 personers delta- gelse blev skåret væk af Folketinget. Det ville i sparetider ikke bevilge ønskede 95.000 kr. til arrangementet. Det blev store aftener alligevel. Drachmann digtede om festens genstand:

I ham en Tid sig spejled, han mestrede dens Aand,
 Han skrev sit Folks Historie med myndig Digterhaand.
 Og har han ej »Elskov« gæsted den ensomt-stille Mand,
 I *Kærlighed* han leved til Folk og Sprog og Land!

I juni 1887 giver det genlyd i København, at Englands dronning Victoria, kejserinde af Indien, har regeret i 50 år. Hun klarede endnu 14 år på tronen, til sin død i 1901.

Erik Ritzau var højtideligt indbudt til jubilæumsdinner. Blandt gæsterne var professor George Stephens, som i et historisk tilbageblik, de skandi- naviske vikinger især fremmanet, havde formet et af dagens lyriske udbrud. Det mundede ud i ønsket om Guds velsignelse til, at »our glorious Union – flag« måtte være et »Peace-symbol everywhere«. Digtet var date- ret *Cheapinghaven, Denmark*.

Der forelå til dagen en særlig bøn til den almægtige Gud. Fra England var sendt udvalgte hymner og nationale sange til brug i Danmark. »Rule Britannia« sluttede rækken.

I oktober er der Mozart-fest på Det kgl. Teater. Anledningen er et opera-jubilæum. Der er den 29. oktober forløbet 200 år siden, den udø- delige »Don Juan« blev uropført i Prag. Den nåede frem til Danmark 20 år efter, i 1807.

Ritzau har i det gemte program desværre ikke beriget os med oplysning om, hvem der til indledning som Sangens Genius har rakt Mozart en krans fra hans muse og gudinde. En arie fulgte. Om den yngling, alle står i gæld til. Et kor brød ud i jubel som optakt til, at tæppet gik: »Hil Dig, hil Dig, Tonernes Betvinger«.

Har Ritzau også følt sig betvunget? Bifaldet fornemmes, mens bureau-

direktøren måske er nok så optaget af forberedelserne til den store udstilling i København 1888.

Udstillingen blev den 18. maj åbnet af Christian den Niende. Han gjorde det med få ord, hed det i avisomtalen. Reportagen var til gengæld udførlig: Solen brød igennem. Hele den flagsmykkede by var på åbningsdagen grebet af stemningen. Forretninger var lukkede. Det myldrede med referenter. De fortalte om de lange rækker af rødkuskede vogne, der rullede frem til åbningshøjtideligheden. Guld og ordener og blændende dametoiletter lyste i solskinnet. Husarer tøjlede deres skummende heste. Der blev blæst honnørmarch, og splitflaget gled til tops over udstillingsbygningens høje kuppel. En kanonsalut fra Tivoli forkyndte, at nu kunne festen begynde.

Komponisten P. E. Lange-Müller dirigerede selv kor og orkester, da hans og Chr. Richardts åbningskantate blev opført. Teksten har gjort indtryk på Ritzau. Han har understreget nogle af passagerne, bl.a. om volde, der er faldet og har givet plads for et »Bjælke-Palads med de tusinde Vimpler og Ruder«.

Udstillingen var nordisk, dog mest dansk. Chr. Richardt kaldte den en tresidet høj pyramide. Tretallet gik også på hovedafdelingerne: Agerbrug, kunst og industri. »Hver bærer sin Steen til Husets Lykke, hver gør sin Gavn eller bringer sit Smykke«. Et magtfuldt slutningskor tog de nordiske gæsteudstillere i favn:

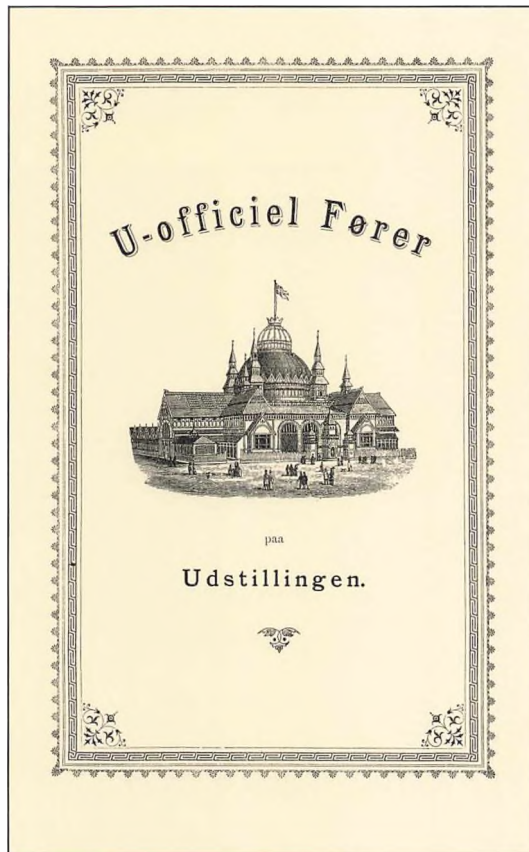
I fra Staalets og Sangens og Søernes Land
– I fra Fjeldets og Fedlernes sagnrige Strand...

Ønsket for udstillingen som helhed blev udtrykt sådan:

Lad os vise Alverden, og ej blot i Ord,
vi er meer end et Train i de Fremmedes Spor,
– der er Fremskridt i Nord!
der er Mod, der er Kløgt, der er Evne!

En »Uofficiel Fører«, der er oplagt til spøg, iler rask forbi udstillingens mælkeri og til Tuborg, hvor der frit flaskes op. Der vises vej både til akvariet, som »hverken er Fugl eller Fisk«, til koncertsalen, Nimb, hvor før omtalte tivolidirektør Robert Watt træffes, og danseetablisementet »Kisten«, stedet, hvor man »for Lysten Trøst kan faa«. Indbydelsen lyder:

*Den store udstilling i
København 1888,
åbnet af kongen og med
højtidelige prologtoner,
gav også anledning til,
at en spøgefuld
U-officiel Fører
orienterede om
arrangementets tilbud.*

Der er Piger, hvis Ben der er Brøst paa
Medens Brysterne bare er Ben.

I udstillingens ledelse ser man hen til millionen eller blot et par nuller deraf, mener den anonyme viseforfatter.

Samme mindeværdige sommer blev der ved Frihedsstøtten sunget om betydningen af Stavnsbåndets løsning 100 år forinden. Den allestedsnærværende Carl Ploug fastslog, at »før Kongen var Alt, nu dele vi halvt«.

Mindefesten faldt godt i tråd med, at landbruget var fyldigt repræsenteret på sommerens udstilling. Der kom særligt indbudte udstillingsgæster fra de andre landsdele og Skåne. Dem blev der festet for i Skodsborg. Indbudte pressefolk fra hele Norden var efter at have beset udstillingen, hvor »Nordens trende Flag var hejst«, på jernbaneudflugt til Hillerød. Der

blev spist frokost på det fine Hotel Leidersdorff. Udflugten fortsatte i vogne til Fredensborg, derfra med tog til Helsingør. Programmet var stramt. Det satte dog tre timer af til middagen, som blev indtaget på Marienlyst. I den sene aften sejlede selskabet med dampskib tilbage til København.

Den 18. november er der en af de mange festforestillinger i Det kgl. Teater, denne gang til ære for Christian den Niende i anledning af hans 25 års regeringsjubilæum. H. P. Holst har i en ny sang formet ønskerne for Majestæten.

Erik Ritzau runder sin omhyggelige registrering af deltagelse i større kongelige fester af med at give os et indtryk af, hvad der skete i teatret, da det fejrede Christian den Niende og dronning Louises guldbryllup. Alle sejl var sat til. Programmet, dateret 26. maj 1892, var i guldtryk. Vilhelm Bergsøe havde formet den flotte versificerede hyldest til parret. Korsang vekslede med recitation. Kongelig skuespiller Emil Poulsen sagde de ord, der skulle opfordre publikum til at istemme slutningskoret, melodi »Kong Christian stod –«:

Gud tage Dig, Kong Christian,
I Varetagt!
Han skjærme hist paa fremmed Strand
Som her i Danmarks gamle Land
Din Æt, at frem den voxte kan
Fra Slægt til Slægt!
Han gjøre Dig Din Aften blid,
Han signe al Din Konge-Id
Og lette Dig til senest Tid
Din Krones Vægt!

Dronningen måtte i et foregående vers nøjes med et: »Hil Dig Louise«.

Aftenens hovednummer, annonceret på dansk og fransk, var uropførelse af balletten »Foraaret kommer« af Pietro Krohn med musik af Johan Svendsen. De herrer Waldemar Price og Hans Beck og damerne, frk. V. Jørgensen og fru E. Nielsen – sådan opført i programmet – var i samme rækkefølge Vinteren, Vinterstormen, Foraaret og Danmark. Hele personalet sluttede op i en galop. Handlingen udspillede ved Øresund med udsigt til Kronborg.

Det vides, uden at vi har Ritzaus eget udsagn derom, at guldbrudeparret om dagen havde modtaget et folketog med ca. 50.000 deltagere fra 117

foreninger. På Amalienborg Slotsplads var samlet omkring 100.000 tilskuere. I den voldsomme trængsel, der opstod, da kongeparret kom kørende i karet, mistede politiassistent Smit besindelsen. Situationen forekom ham faretruende. Han så ingen anden udvej end at rydde pladsen. Ordre dertil blev givet.

Selv sporede han ifølge samtidige beretninger sin hest for at mase folk tilbage, men pludselig blev alt vendt til fredelig jubel uden indgriben, takket være kongen, der højt udtalte de klassiske ord: – Nej, stop nu lidt Smit. Det var en gave til revyerne, og replikken har fået et langt liv i T. Vogel-Jørgensens »Bevingede Ord«.

Inden halvfemserne rinder ud, er hr. Ritzau nærværende ved et par nordiske begivenheder. Den ene er norsk-dansk, den anden svensk. I den sidste anledning tager direktøren over Sundet for at lykønske Sydsvenska Dagbladet. Snällposten med dens 50 års jubilæum den 7. maj 1898. Jubilaren findes at være i god form.

Den 1. april det år gælder det Norges 70-årige Henrik Ibsen. Han foretrak at lade sig fejre i København frem for at festligholde 70 års dagen i sit eget land. Referater opholdt sig ironisk ved, at der var norsk tavshed og dansk veltalenhed i anledningen.

Det kgl. Teater var på pletten med festforestilling. Der var festmiddag på Hotel d'Angleterre og en Henrik Ibsen-aften med professortaler i Studentersamfundet. Den ikke særlig høje digter blev mindre og mindre under festernes forløb, noterede en avis. Han sagde næsten intet. Fra Studentersamfundets møde sneg han sig ud, netop som man troede, at nu ville han tage ordet for at takke.

Vi må tro, at Erik Ritzau var allestedsnærværende. Ved siden af at overvære disse mange udadvendte begivenheder overkom han meget foreningsarbejde, og han festede ofte og gerne med familie og venner. I et par følgende afsnit fortælles der træk fra den del af direktørens tilværelse.

Foreningsliv

Erik Ritzau var medlem af mange foreninger. Deres formål rakte fra skydning til velgørenhed, fra ren underholdning til aktivt virke som frimurer.

Kjøbenhavns frivillige Skarpskyttecorps synes at have haft løjtnantens særlige interesse. Vi møder ham dér første gang i marts 1868, kun fire år efter hans krigsdeltagelse. Der er klange af kamplyst og håb i en af de sange, som ved en festlig skyttesammenkomst runger i Børssalen: »Frem Skytter! Frem gennem Mulm, gennem Mørke!« Med tanke på, hvad der gik tabt i 1864, står der videre i sangen, signeret J. H.:

O, hvis vi kunde, naar dagen den kommer,
Lægge blot et Gran til den samlede Vægt,
Som bringer Danmark en lysende Sommer,
Naar det friske Saar er forsvundet og lægt!
Kunde vi plante, naar Kampen er endt,
Fanen i Dannemarks ranede Hjørne!
Dannebrog! Du er fra Himlen jo sendt,
Just mod de vendiske Ørne.

Henvendt til kvinden lød det i en anden sang: »Skal Hjemmet med den grønne Skov ej atter vorde Røverrov... så må Du med i Striden«. Der var opfordring til at slå følge og beåndе »vor Manddoms Stræben«. Slutordene i sangen, hvis forfatter Christian Edvard overrasker ved at indføre bolle-ået i sit sprog, ønsker, at håbet må spire og bære glædens høst, » når engang Gjallerhornets Røst forsamler os om Fanen«.

Det gik stilfuldt til i Det kongelige københavnske Skydeselskab og danske Broderskab, hvor der blev festet og spist en ni retters middag den 12. april 1876 i anledning af kongens fødselsdag. Der blev sunget om majestæten, som havde delt folkets sorg, og om vårens liv på Danmarks strande. Kongens børn på sejrstog til fjerne strande (Hellas, Storbritannien

og Rusland) blev lignet ved oldtids helte. Man kendte et land, »hvor den ædleste Drot ved Kjærlighed Tronen begrunder«.

Samme sted, samme selskab, selvsamme procedure. Der er ikke forandret meget andet end årstallet, da Christian den Niendes 68 års fødselsdag festligholdes ti år senere. Programmet indeholder dog en speciel hyldelse til dronning Louise i mindet om milde forgængere på dronningetrone, Thyra, Dagmar med flere. Til deres navne knytter sig nu Louise-navnet.

Børn, børnehjælp og søndagsskole indgår i rækken af de interesser, skytten Ritzau har hjertet med i.

I maj 1878 er der indvielse af en Arbejdsstue for Børn i St. Stefans Sogn. Den er oprettet på kristeligt grundlag i ønsket om, som det hedder, at det, der plantes, her må lykkes: »Vokse op ved Helligaanden, vokse med Guds Søn ved Haanden«.

En gris – sparegris forstås – optræder hyppigt og i mange sammenhænge i dagbogen. Der er tale både om en gammel gris, der er stukket af ved en basar på Bellevue og har ladet sig dåre af rubler fra selve czaren, og om en ny erstatningsgris. Det fremgår af flere tekster, at grisenes varmtfølelse administrator må være en hr. Valdemar Schiøtt, ven og logebroder og meget afholdt. Han får overdraget den nye gris i januar 1880.

Ved en sommerfest bliver den fodret med henblik på sin vintermission. Der opføres en revy, og vi erfarer med nogen undren, at griseforeningen ejer en gynge. »Hvis Schiøtt lever end nogle Aar, vi nok en Rutschebane faar«. Senere samme sommer beretter en munter grisekantate for solo, kor og orkester, at det kunne være gået galt for hr. Schiøtt, der er faldet med sin væltepeter, men er i stand til at varetage grisens interesser. Det skæpper godt i kassen den dag.

Gennem en årrække kan vi følge med i, hvordan grisen fedes op »til Trøst for saa Mangen, der ofte maa græde i fattigt Hjem«. I 1889 er der endelig lejlighed til at overvære en af de juleuddelinger, som den løbende indsamling lægger op til. En »Fanfare« for Valdemar Schiøtt er solgt til fordel for sagen. Det bekræftes på melodien »Vor gamle Caro«, at han tænker inderligt på børn og voksne trængende, »Med Strømper, Sko og to, tre, fire Kroner« kan man glæde ham og hans »Minde«, formidlende institution i tilknytning til Skoleforeningen af 28. januar 1866.

Den har stiftelsesfest i 1891. Grisen og en tombola-tromle er afbildet i anledningen, og programmet bevidner, at Schiøtt også er et musisk talent. Hans navn er et af de hyppigst forekommende i Erik Ritzaus papirer. Her

lægger vennen Schiøtt navn til et karakterstykke for blæsere, »Den vilde Jagt«.

Der er efter koncerten, som jagten indleder, spisning, dans og spillepartier, arrangeret i Conversations Værelserne. Grisen holdt tale i aftenens løb. Om glæden ved at bringe lindring til de små hjem og om nytten af at have næsen med til mange ting. Assembléet varede lige til kl. 3.

De Masmannske Søndagsskoler har Ritzau og hans venners bevågenhed. 85 året for deres oprettelse bliver højtideligholdt i Vor Frue Kirke den 3. maj 1885. Deltagerne mindes i sang deres egen ungdom og målet, der var stræben værd. Nu tager man med Gud de små ved hånden i ønsket om, at den højeste vil være deres bedste vagt. Et slutningsvers er ikke uventet stilet til kongen fra en slægt, »hvis bedste Ære er at være Danmark tro i Vel og Ve«.

I interessen for ungdommen indgår også Foreningen til Lærlinges Uddannelse. Den er nok mere en forening, der tager sig af sagen og økonomien, end et forum for de unge lærlinge. Et festprogram for fejring af foreningens 25 års fødselsdag den 17. november 1899 er lagt på et højt plan: En af de helt store middage med udsøgte vine, festdragt og musik, der fra Elverhøj-ouverturen bevæger sig via Verdi, Rossini og Bizet til H. C. Lumbyes Petersborg Champagne Galop. Ballet åbnes stiligt med festpolonæse, »i hvilken alle bedes at deltage«.

Det fire timers festbal er lagt i faste rammer: 1. Vals, Francaise, 2. Vals, Pause, Les Lanciers, Kotillon og 3. Vals, Afslutning.

En af de mere muntre sange glæder sig over, at »vort Kælebarn« er blevet myndigt, men handler ellers mest på revyvis om nogle aktuelle emner, bl.a. disse:

Tiderne giver stadig ny Besked,
Nygade den er blevet lavet bred,
Penge faas ej nu saa let,
Kun med Aktier gaar det ret,
For saa siger Folk, som Wessel sagde, det er lige »Vett«.
Med Daase-Smør
Vi søge bør
Paa England at holde;
Mens Slæb og Slid,
Lock-out og Strid
Os Kvaler forvolde;
Man »auf der Heide« ej vil gaa

Gud ved, hvorhen til Slut vi naa,
Naar »Formerne« ej længer man kan holde paa.

Ritzau har trofast – vi ved dog ikke, hvor engageret – fulgt med i møder og fester i Højre. Det kan spores fra sæson til sæson. Især er de store delegeretmøder i december omhyggeligt registreret. De synes afviklet over samme læst. Der er altid sange stilet til Kongen, Fædrelandet og Grundloven, og der er tænkt på Estrup og hans ministerium. I de politisk bevægede år lyder opfordringen fra højremændene:

Tak, at trofast end til Rors I staar!
Bliv ej trætte! Gud vil give Styrke
Og forjage Tvedragts onde Aand,
Sende Morgen efter Nattemørke,
Slynge fast Samdrægtighedens Baand!

Der synges også om »ham, der holder ud, til vi faar Fred i Landet«. En skaal for ham.

Fra og med 1885 er der regelmæssigt samlet på sange fra delegeretmøderne. Nogle citater antyder arten. Ved det 12. møde i 1894 hyldes »vor ældste Konge siden Hedenold«, og – siges det – kun »ved daglig Storm paa Løgnens Lejr kan Sandhed vinde Sejrr«. Videre:

At vogte paa den dyre Skat,
saa Tyv ej stjæler den ved Nat,
ej Røver raner den ved Dag –
det bli'er vor Æressag.

Den 12. december 1896 synger deltagerne med på dette omkvæd af E. Lembcke: »Den (kronen) holdt i Tusind Aar – saa stolt og fri er Danemarks Krone«.

Dagbøgernes temaer veksler fra det meget højtidelige og svulstige til det mere løsslupne. Ritzau har været til en karnevalsfest den 28. februar 1870 i Kunstnerforeningen af 18'de November. Festen var lagt til rette efter en »Time-Tavle til kød-farvels-løjerne den sidste blidel 1870«. Forklaring: Foreningen var oprettet i november måned, som er slagtemåned. Nu ville den på sidstedagen i februar, blidemåned, hvor vejret er på vej til at blive blidere, indstille karnevallets publikum på faste. Men tag først for jer af retterne.

Programmet forelå i to udgaver, en i salon-stil og en trykt på pæredansk. På den fine side blev der opfordret til Grand Marche d'Oie af Karnevalister. Oversat til det pæredanske var det en stor Gåse-Gang af Kød-Farvellere. Conversation og Intrige var det samme som Samsnak og Rænker. Festens Generalafmarche ud på natten var ensbetydende med en Almen-Afskrubning.

Vor Frue Kirke er endnu en gang den smukke ramme om et jubilæumsarrangement, som Ritzau er involveret i. Det drejer sig om Det forenede Understøttelses-Selskab Borgervennens 100 års jubelfest den 4. juni 1888. Vi ved, at han er forfatter til jubilæumsbogen. Chr. Richardt har leveret det lyriske indslag. Det anslår toner om broderkærlighed og fastslår, at »længe før Vor Frue i vort Aarhundred blev Apostel-Kirken, begynder Borgervennens Virken. Til Gavn for alle Svage, Fattige og Smaa«.

Med sit »længe før« sigter Chr. Richardt til, at kirken med Bertel Thorvaldsens apostle var blevet genopført i ny skikkelse efter at være lagt i ruiner under bombardementet af hovedstaden i 1807.

Handels- og Kontoristforeningen var i tiden et yndet samlingssted for borgerskabet. Et begivenheds-forum. Det gjorde en festligt formet indbydelse, som også Ritzau modtog, opmærksom på ved i anledning af foreningens 50 års fest den 27. oktober 1891 at vise billeder af Børsbygningen og Odd Fellow Palæet i Bredgade. To centre, som repræsenterede henholdsvis merkantile og kulturelle tiltag i medlemsinteresse.

Om »Kontoristen«, der havde sæde på et slot – Odd Fellow Palæet – blev der ved festen sunget:

Fordi Du er 50, er Du ingen stakkels Skrog
Næ, saadan Du har holdt Dig, er et Mirakel dog,
Var jeg i Komiteen, sku Du ha' et Fakkeltog
Nu faaer Du bare Tusch og – fler Fanfarer!

Ritzaus formodede musikalske interesse kommer ofte til udtryk i hans tryksags-samling. Man kan hæfte sig ved et fornemt program for en festkoncert i Cæcilia-Foreningen den 29. oktober 1901 til markering af 50 året for foreningens stiftelse. Stifteren var komponisten Henrik Rung (1807-1871). Han var inspireret af sit møde i Italien med Palestrina-stilen. Hans søn, kapelmester Frederik Rung dirigerede blandt festkoncertens værker også et af Palestrina. Indledningsvis opførtes et udtog af faderens musik til »Svanehammen« fra 1841, et værk for soli, kor og orkester.

Professor Emil Poulsen, kongelig skuespiller, fremsagde et festedigt af

Handels- og Kontoristforeningen satte Odd Fellow Palæet og Børsen på forsiden, da den bød til jubileum i 1891.

Ernst v.d. Recke. En Bach-kantate sluttede aftenen. Solisterne var kendte, fejrede kræfter fra Det kgl. Teater, bl.a. Elisabeth Dons og N. J. Simonsen.

Arrangørerne maa have haft nogen mistillid til publikum, eftersom det på tryk indstændigt blev opfordret til ikke at forlade pladserne under opførelsen af det sidste nummer.

Det kan være på sin plads at erindre om, at den musikalske Cæcilia-bevægelse, som virkede for udbredelse af ældre tiders »renfærdige« kirke-musik, var opkaldt efter kirkemusikkens skytshelgen. Herhjemme eksisterede foreningen til 1934. Af sæsonplanen for 1901 fremgår det, at man også tog sig af en så omfattende opgave som fremførelse af Kuhlaus opera »Lulu«. Det har så Ritzau noteret sig, men nåede han at komme?

Ikke sjældent gav han afkald på fristende tilbud for at deltage i frimurer-aktiviteter. Han mødte efter alt at dømme, når logen kaldte. Var også tit på besøg i andre loger både her og i Sverige. Det bevidner de mange opbevarede frimurertryksager, især et overvældende antal sange og salmer, der gudhengivent er sunget ved møderne. De betragtedes som et stykke arbejde. Der blev sunget ved arbejdets begyndelse og dets slutning, fortæller broder Ritzau.

Mange forkortelser for indviede forekommer på programmet for denne mindefest for en højest oplyst frimurer-broder.

Der har været billedafsløring i logen, og nu er der taffel.

Ved
Mindefesten
 5883411
 over
 d.: hst.: opl.: Br.:
 Kammerherre
Ove von Sehestedt-Juul,
 Komd. af 1ste Grad af Dannebrogge P. P.
 K.: m.: d.: r.: K.:
 St.: Br.: i d.: d.: St.: L.: L.:
 Prov.: M.: og O.: M.: i M.: t.: d.: B.: H.:
 i Odense.
 † 5882124.

Ved
 Taffellogen den 26. Marts 1884
 efter
 Afsløringen af Billedet
 af den
hst.: opl.: Br.: I. P. TRAP
 S.: P.:

i den VIII Frimurerprov.

For undviiede er de tegn, tal og bogstaver, der er trykt i meddelelserne til »murerne«, tildels gåder, og dem har jeg ikke sat mig for at løse ud over, at der på højtidelig vis er blevet festet, sunget og talt for flere højest oplyste brødre i kredsen.

Nogle navne og eksempler: I april 1870 er der i forbindelse med indvielse af St. Joh. Logen Maria til de tre Hjerters nye bygning en særlig hyldest til Broder Prinds Bentheim, der har 60 års frimurer-jubilæum. I de følgende år møder vi ved personlige jubilæer, fejret i St. Joh. Logen eller St. Andr. Logen bl.a. etatsråd C. Otto, justitsråd O. F. Olsen, gehejmekonferensråd, dr.jur. I. P. Trap, Andr. Fred. Høst, S. Prahl og den før omtalte Vald. Schiøtt. Han har også blandt logebrødre gjort sig gældende som komponist.

Om en broder ved navn Georg Beha oplyser en sang, at han i en omfarende tilværelse har været til søs, virket som møller, gjort sig som skøjtekonge og samlet på interessante fund, der er at se på hans slot.

Hans kongelige Højhed Kronprindsen, »vor høje V. S. V.«, bydes velkommen ved en række møder. I januar 1897 har han påhørt en kantate i Den Danske Store Landsloge.

Der synges ved indvielse af en ny loge-bygning.

*Et 60-årigt
»murerjubilæum«
fejres i logen.*

Der forekommer murer-billeder i, hvad der siges og synges af logebrødrene:

I Murerhallen stille
Vi samles fro med Lyst;
Vi Skeen bruge vilde,
Som hænger paa vort Bryst.

I en afskedsstund hedder det:

Nedlæg dit Værktøj kun,
Søg Hvile i den ydre Verden...

Erik Ritzau overværer adskillige brøders jordefærd. En af rejserne til provinsen bringer ham til Sorøs idyl. Her er der liv, og Sorø-brødrene udbryder:

Velkommen hid fra Kjøbenhavn
Til Sorøs grønne Skove!
Velkommen i vor Broderfavn
Ved Søens stille Vove!
Her er »saa fredeligt og tyst« –
Det har *vor* Digter sunget –
Men dog sig rører Livets Lyst
Fra Lunden tusindtunget.

Fornuften taler til frimurerne om at vende sig til mesteren, og samvittigheden har et budskab, som ved en af årsfesterne lyder:

Hvo, som *barmhjertigt* lindrede Nøden,
Naar han den mødte paa Jordlivets Vej,
Ingensinde frygtede Døden;
Rædsler og Mørke skræmmed ham ej!

Er du tro til døden, skal den syvdelte krone blive din fortjente løn, hed det i ord, som broder Erik Ritzau har indskærpet sig.

Familie og venner

Direktør Erik Ritzau blev bisat fra Holmens Kirke den 28. december 1903. Et rigt og foretagsomt liv var sluttet. En stor familie og mange venner tillige med repræsentanter for offentligheden sang ved båren hans yndlings-salmer »Tænk, naar en gang den Taage er forsvunden« og »Lyksalig, lyk-salig hver Sjæl, som har Fred«. Efterkommere har lagt salmeteksterne ind i den sidste af de dagbøger, den afdøde efterlod sig.

Som en omsorgsfuld pater familias favnede han familien, store og små. Han var gift to gange. Der var otte børn i det første ægteskab, tre i det andet. I bureauets stiftelsesår holdt han bryllup med sin to år ældre forlovede Anna Elise Jensen (1837-1878). Hun var datter af hjulmager, senere rets-vidne Peter Jensen, Hillerød. Børnene i ægteskabet hed Emilie, Anna, Marie, Elisabeth, Signe, Lauritz (der døde som 2-årig), Emmy og Erik. Med Anna Bolette Brennecke (født 1854), datter af karetmager Bren-necke, fra 1879 fru Ritzau, fik Erik Ritzau børnene Ruth, Heinrich og Lauritz.

Med Lauritz Ritzau nummer to nærmer vi os nutiden. Det var ham, der med virkning fra den 1. januar 1947 overdrog bureauet til den samlede danske dagspresse. Da havde det været i familieeje i godt 81 år. Mit kend-skab til institutionen går tilbage til eftersommeren 1926, da jeg som journa-listelev på Vensres Folkeblad i Ringsted prøvende modtog Ritzau-tele-grammer pr. telefondiktat, fulgt op af postsendte gule Ritzau-ark i røde kuverter. Telefonen afløstes af radioen, radioen af fjernskriveren osv.

Det er ikke min opgave at gå i enkeltheder med den del af historien. Min adkomst til fra en anden vinkel at beskæftige mig med Ritzau-navnet kan forklares ved det nævnte lange bekendtskab, 14 års medlemskab af bureauets bestyrelse og mindeværdige erfaringer om samarbejde i besty-relsen med direktør Lauritz Ritzau.

Den statelige, milde mand med statsvidenskabelig uddannelse fortsatte efter pressens overtagelse af familieinteressentskabet som administ-rende direktør til 1958. Han havde da tjent foretagendet i 50 år. Resten af

Anna Elise Ritzau.

Det er forbi! — Sort Nattens Skygge falder
I Hjemmet, hvor nys Solen straaled klar.
Hvo svarer nu, naar Barnemunden kalder
Paa hende, som saa øm en Moder var?

Hvo skal vel om den stille Arne hygge?
Hvo lønne Manden med et kjærligt Blik
Nu, da det Øie brast, hvorfra sin Lykke,
Sin Trøst, sit Haab og alt sit Mod han fik?

Saaledes haabløs de Forladte sukke,
Som staa nødbøiet ved den aarle Grav,
Der i sin kolde Favn skal indelukke
Det Bedste, som paa Jord dem Himlen gav.

Ja, her er Alt forbi; men over Mulde,
Høit over Jordelivets Sorg og Ve
Sig hvælver Hjemmet hist, det underfulde,
Hvortil vi op igjennem Taarer se.

Og derfra lyder gjennem Savnets Øde
Til de Forladte ned en himmelsk Røst:
„Dem, her vi skilles fra, vi hist skal møde“, —
Og bringer Hjertet Lægedom og Trøst.

G. S.

Erik Ritzau har i en avis klippet dette trykte mindedigt, skrevet ved hans første hustrus død. Hun var født Jensen og fødte ham otte børn.

sine dage var han lydhørt æresmedlem af bestyrelsen. Han døde i 1967 i en alder af 82 år.

Hans fars dagbøger fortæller mere om døtrene end om sønnerne. Vi kan følge pigerne ind i deres ægteskaber. To af dem blev gift Ulrich. Ægtemændene var sønner af en Haslev-matador, agent Ulrich. Han oparbejdede en betydelig, alsidig forretnings-virksomhed. Den er ophørt, men Ulrich-navnet lever i den midtsjællandske stationsby, hvis udvikling familien har sat sit stærke præg på. Nok er den ude af billedet, men et aktieselskab med navnet Ulrich Træ og Byg viderefører i dag den handels-tradition, Ritzau'erne stiftede nært bekendtskab med.

Den ældste datter Emilie blev i oktober 1891 i St. Johannes Kirke i København viet til cand. jur. Niels Juul Ulrich, løjtnant i Nyborg-garnisonen. Middagen stod på Den kongelige Skydebane, og i en af de mange

Sønnen Lauritz Ritzau, af andet ægteskab. Han tjente bureauet i et halvt hundrede år. Det var ham, der kort efter Anden Verdenskrig overdrog den hidtil privatejede virksomhed til den danske dagspresse.

sange til ære for »Nulle og Missen« lod man Bureauet Ritzau melde som »Nyt fra Nyborg By Emilies Hjertebanken i Indstudering ny«.

Signaturen Peter D. giver nyttige oplysninger om Emilies svigerfar og hans virksomheds mange dele:

Som Tømmer, Bræder, Kul og Salt og Lægter,
Og Mursten, Drænrør, Bomuldstøj og Hægter,
Og Svin og Flæsk, ja selv han bjerger Føden
Ved i sit Mejeri at skumme Fløden.

Det bemærkes i sangen, at svigerfar Ritzau vil kunne underrette svigerfar Ulrich i Haslev om begivenheder, der faar indflydelse på margarinepris og flæskepris. Et leve for de nygifte motiveres med, at Niels Juul naturligvis har givet agt på stormens brag, afstedkommet af den skønne Emilie.

Breve fra Nyborg, indsat i dagbogen, melder om glæde og lykke i det nye hjem. Løjtnanten skriver bl.a.

»Tak først og fremmest, fordi De har givet mig Emilie, men dernæst ogsaa for det nydelige Hjem, De har indrettet for os samt for alt andet godt... Jeg føler mig som det lykkeligste Menneske paa Jorden, men kan glæde Dem med, at det samme synes at være Tilfældet med Emilie«.

Den unge frue gør i brevet til forældrene tilføjelser i samme tone: Glæde over hjemmet, klaveret, de mange gaver. Lykkelige for hinanden.

Den nye svigersøn Niels Juul Ulrich takker i brev fra Nyborg, hvor han er tilknyttet garnisonen, sin svigerfar – Svigerfader – for Emilie (Ritzau) og for det unge hjemms indretning.

Nyborg den 15 Oktober 1891.

Kære Svigerfader!

Efter at nu kom
men uoplynde til Ri
her i Nyborg kan jeg ikke lade
gav tilbageholdt min Tak
til Dem, naturligvis først og
fremmest fordi De har givet
mig Emilie, men dernæst
Også for det nydelige Hjem,
som De har givet os, samt

Han undskylder i et senere brev, at det atter er ham, der har fattet pen-
nen, men Emilie har nok at gøre med at passe huset, indtil hushjælpen –
pigen, hed det – indfinder sig. Rødvind og whisky meldes vel ankommet,
smørret fra agentens mejeri derimod ikke. En smørbøtte ønskes sendt.

Vigtigst af alt: – Jeg er mere og mere taknemlig for den Kone, De har
givet mig. De skulde bare se, hvor sød hun er, naar hun gaar i sin røde
Morgenkjole og slider i det med det bedste Humør af Verden.

I foråret 1893 står det andet Ritzau-Ulrich-bryllup. Vielsen finder
denne gang sted i Helligaands Kirke, og middagen er henlagt til Hotel
Phønix. Der er et lille hundrede mennesker med til festen for Marie Ritzau
og købmand, cand. phil. Georg Ulrich. Et særnummer af den konservative
Haslev Avis er trykt til dagen. Her får vi mere at vide om agent Ulrich og
hans Haslev:

»Som der kun er eet Haslev, saaledes er der kun een Agent, og det er
Agent Carl Ulrich! Det er ham, Haslev skylder sin Opkomst! Takket være
ham nyder Byen et Ry, der naaer langt ud over Bregentveds (godsets)
Grænser. Haslevs Historie er Agentens. Alt, hvad der ligger forud for
Agenten, hører Sagtiden til«.

Der er ødslet med vid og spøgefulde avertissementer i særudgaven.
Brudgommen åbner ifølge et af dem egen forretning med købmandsvarer.
Der fås pelsstøvler i Haslev Træhandel. Piger og drenge fås i det lokale
fæstekontor. Ølhandelen leverer de bedste grøntsager.

En notits vil vide, at agent Ulrich til en nærmere bestemt dag søger gæst-
giver-bevilling, da han venter besøg fra hele landet. En ny familie-mærke-
dag er forestående.

Brudgommen Georg bliver omtalt som den unge agent. Om hans vel-
lykkede angrebskrig har Ulrich senior i telefonen til Erik Ritzau erklæret:

Er der nogen? Ritzau! Naa Goddag min Ven!
Ja Du gamle! Tænk, nu gaar den »af« igjen,
Ser Du – Georg og Maries Elskovskrig
Endte med: De har forlovet sig.

En tavlebordsduet med lånt motiv og melodi fra operaen »Liden Kirsten«
blev ved bryllupsmiddagen foredraget af ingen ringere en altsangerinden
Ingeborg Birch og heltetenoren Vilhelm Herold. Der var flere Herold'er
blandt familien Ritzaus venner. I duettens slutningsvers indfandt lykken
sig:

Haslev Avis.

Onsdag den 12. April 1893.

Guld altid

„Haslev Avis“

For at imødegaa den tredje vægende Konkurrence har Redaktionen besluttet at lade „Haslev Avis“ udgaa — ifte blot med Fortællinger og Digte — men tillige med Fortællinger af Djevlillets Mænd og Kvinder.

Dermed ville vi dog ikke blive staaende. Vi udsætte herod Premier for den Kvartalsabonnement, der løjer efterfølgende Gaade:

Mit Første gjør sig bedst paa en Vej,
Mit Andet passer til Rammeleg,
Mit Tredje er en Stad blandt Andet,
Mit Fjerde findes bedst paa Landet.

Den Mand, der vinder Premien, bliver udfæstet for 400,000 Kr. i 10 Aar paa Haslev-Præsts Bane.

Den Kvinde, der vinder Premien, faar fritboldig paa Vallo.

Den Dreng, der vinder Premien, faar Lov til, naar der er to Torsdage i en Uge, at fjøre paa Hø. Verdas Triecle.

Den Pige, der vinder Premien, har Tilladelse til i et vist Tidrum at fjøre „Bibunderbarnet“ i dets Etvopage.

Opløsningerne maa være indsendte til „Haslev Avis“ inden den 12. April.

Agent Ulrich og Haslev.

Naar vore Læjere saa dette Nummer i Hænde, vide de alle, at Haslev sager idag, og de vide ligeledes, hvorfor Haslev sager. Hvorfor? Fordi Agentens Son holder Værlus. Hvern er Agenten? Heril faare vi faste: Som der kun er et Haslev, jaaledes er der kun en Agent, og det er Agent Carl Ulrich! Det er ham, Haslev Myder sin Optomli; tallet være ham nyder Haslev og, der naar langt ud over Bregentveds Grænser. Haslevs Historie er Agentens; Alt, hvad der ligger forud for Agenten, herer Sagn-tiden til.

Vi ville faste et fort Vist paa Byens Historie for gjennem denne at oplyse Mynderne om, hvad Agenten har været for Haslev. Alforstærke paastaa, at Agenten i tidligere Tider hed „Haslev“. Som bekendt var det i gamle Dage forment at have et „v“ foran sit Navn, men denne Stit afstjæffedes samtidig med den almindelige

Værnepligts Indførelse, og rimeligt er det, at Agenten den Gang har taget v'et og sat det bagud sig.

Blandt de ælfle Dokumenter vedrørende Haslev nævnes en Forbølg, hvis Fader var en Godsforvalter Aggerup; nogen „Gordemoder“ fra hin Tid fjendes ifte. Ligeledes skal der fornylig ved Udgravninger i en Tomt paa Agentens Grund være forfundet en Del gamle Regnskaber og sjældne Kort. Men da de første befandtes at være forte med „Kralle“ og med Mæster af „Stombeter“ — Udtril, der hverken fjendes paa Norfl-Trabil eller i dobbelt-italiensk Bogholderi, og da der blandt de sidste, nemlig kortene, fandtes Blade med saa aparte Betegnelser som „Skijen“ og „Kagaten“ —

Jærnbaneaktion forandrede da med et Slag hele Byens Stjæbne. Der anlagdes et Handelsbistæbelse, som kom i Hænderne paa den foretagomme Hr. Ulrich, der strax saa, at Haslev havde alle Betingelserne for at trives, men blot manglede et Gæstf. Deboere, der kunde ljosse hans Været. Disse Deboere vidste han at forslaffe sig. Han stiftede sin megen Ford ud, lilstod driftige unge Mænd med gode Raad og blante Dalere, og snart rejste det ene Hus sig efter det andet i Jærnbogebade eller trindt om den ventlige lille Kirke, saa at Staden for Tiden teller 53 Gaarde og 140 Huse, der rumme ikke mindre end 2000 Sjæle. Der er i disse Tol noget Ameritanfl, som minder Læjeren om de Kæmpeljer,

Vois“ til. Herved blev man ifte staaende. „Rundflab er Magt“, sagde Agenten, og saa blev der indrettet en Hfienstole, den fulgtes senere af en Dagstole og en Højstole og tilfjeldt af en Stole for Slid. Men fast stod det til med Beflysnigen, og da Agenten efter Opfordring anbragte en enig Gabelgite, der til Trods for sine vældige Dimensioner ifte var i Stand til at fjrede Lys over den ganfle Stad i Morfets Timer, traadte Bedtjobergerne sammen og dannede en Gaandværker- og Industriforening, paa hvis Program Beflysningspørgsmaalet — Gas og Elektricitet — faar jæravfendes Anlaggelsen af et Apstjel og et Torv. Til dette sidste siges Agenten at have stænket Jorden, saa at Torvet vel nu ifte mangler andet end Afjiler, Præstene og — Huse rundt om, med mindre det da skalde blive fjerantet. Et Torvet forit i Oden, kommer der ogsaa nok flere Markedsdage og ad Aare, naar først Christian den Fjerdes og Caroline Amalies Statur er afslarede, en Statue af Agenten med Stof i Haanden og Bibe i Munden.

Beflyknigen i Haslev stiftes af Anthopologerne som et meget godmodigt og stifteligt Følsefærd, der i al sin Vindfibelighed og under al den Lygt til gjærne at fjere det ude Mammun dog er saa jævnt godt tilfreds med Tilværelsen. Udvandring hrer til de store Sjædenheder, Indvandring er en Hverdagsbegivenhed, men dog storit 14de Maj, Agentens Fjeldsdrag. Negeringsformen er omtrent den samme som i Norge. I Spidjen for det Hele faar Agenten, der ganfle vist kun har et suspensivt Veto, men dog altid fortaar at lave det jaaledes, at Følk tilfjeldt maa danse efter Agentens Bibe, saa meget hellere som Alt, hvad han vil, kun er, hvad der kan fjere til Haslev By's Taro og Fremværet.

Haslev maatte ifte være nogen rigtig danfl By, ifald den ikke var velgjærnt med baade en Høje- og en Vestreforening, ja den har endog en demokratifl Jøreming, hvilket Alt i Jøreming her som andet Steds bidrager til stiftes at fjere og adsprede Vørgerne.

Det største Jøremingsliv har dog heldigvis ifte dræbt Selvfølgeligheden, og i denne Betning gaar Agenten ogsaa i Spidjen. Forfatteren af denne Artikel har ifte den Glæde af personlig Aendling af fjende Agentens Hus, men efter hvad han har paalidelig Kunde har „erfare“, gaar det altid gjemplygt til hos Agenten, navnlig „for-

Agent Carl Ulrich.

hvilke efter Andiges Sigende er store Sandheder i det afrkanfle Kjerredomme Tareklo — spæs Alt at tyde paa, at disse interessante Fund, der ifte ere blevene afleverede til ødnordifl Musæum, fjerve sig fra en noget nyere Tid end Marco Polos Opdagelsestjere. Ved forfattede Gæmminger paa Byens Grund er man ligeledes fjeldt paa en mærkvarbig Hjenstand, der af Arkeologerne antages for at være Stativet til en Tranlampe. Her foreligger dog aabenbart en Festtagelse fra de Verdes Tider, thi historifl kan det dokumentere, at Haslev By aldry har været med end en Gabelgite, den berømte ved Agentens Ejenbom.

Vi haffe fremad til de historifle Tider. Haslev var indtil det Herrens Aar 1870 en stielig Landsby med en Stro og enfle Huse. Anlaget af en

hvilke med Umyets Fart og som Vædehætte fude i Vejret fjeldt vore hinfjedes Atlanterhavet, hvor Guldet glimmer i de dybe Statter eller fores afled af Sandet i Hodens Leje.

Oglaa i Haslev var der Guld at hofte, og Byens stiftige Vørgere med Agenten i Spidjen være ifte fjene med at erhverve det. Thi i Spidjen gif bestandig Agenten. Stalde der stortes et nyt Jøretagend, strax var Agenten Nummer Et. Snarret af en „Haslev Avis“ havde længe været dygt folt; Agenten var den første, der tegnede sig paa Litten, da der blev Tale om at stifte et stieligt Ergan, som kunde væffe, løfte og høje Beflyknigen i aandelig Føremjende. Agenten indfaa, at vi ifte leve af Væd alene, men at vi ogsaa maa have Bapir til at paffe Vædet ind i, og derfor blev „Haslev

Der blev i kraft af to giftermål nær kontakt med familien Ulrich i Haslev. Dens overhoved, agent Ulrich, var førende i den lille bys udvikling, og det skrevs der meget om i denne fest-udgave af Haslev Avis.

Den tredie Gang de tvende
Paa Gulvet fik en Dans,
Var Ungersvenden hendes
Og Jomfruen var hans,
Han hendes, hun hans...

Forbindelsen med Haslev blev opretholdt. Den 4. oktober 1895 fejrede den unge by sin 25-årige myndighedsdag. Det er agenten, der er »Far for det hele«, naturligvis. Udviklingen har, berettes det, givet Haslev apotek, to læger, et bogtrykkeri, bank, torv, skole for realister og – af interesse for den tilstedeværende Ritzau – tre aviser. Først kom banen, så agenten, og nu ventes der blot på, at gadebelysningen skal blive elektrisk.

Fire år senere er der sorg Haslev. Den sommer bliver den unge grosse-
rer Georg Chr. Ulrich begravet fra kirken. Carl Ulrich – agenten – lever til 1913.

Dåbshandlinger, konfirmationer, bryllupper, sølvbryllupper, guldbryllupper, en mængde jubilærer. Alt er registreret.

Den 10. maj 1898 er der et bryllup, som i dobbelt forstand griber ind i vor historie. Parret, der vies i Helligaands Kirken, er Ruth Ritzau og Valdemar Frederiksen. Han er ansat på bureauet, hvor han efter 12 års medarbejderskab avancerer til direktør. Det er han indtil 1908.

Valdemar Frederiksen var cand. polit. og:

Hos gamle Hr. Ritzau i Lære han gik,
Og letnem den Ungersvend maatte vel være.
For snart han forstod det med Streg og Prik
De gruligste Fabler at telegrafere.
– Men det blev med Tiden
Lidt trælsomt og siden
Han mente at burde forøge sin Viden
Hos yngre Folk.

Det var navnlig den yngre Ruth, der sådan kunne telegrafere:

Hun er svært paa Moden
Og lærte fra Roden.

Der var endnu en svigersøn ansat i bureauet. Han hed Chr. Gamst og var i testamentet bestemt til at skulle indtræde i direktionen ved siden af Valde-

OM DE TO

10. MAJ 1898

Et af de mange brudepar,
dagbøgerne rummer minder
om, er Ritzau-datteren
Ruth og cand. polit.
Valdemar Frederiksen,
betroet mand i bureauet.

Menu.

Aspargesuppe	Pontet Canet
Ristet Lax à la Tartare	Liebfräunleik
Lam à la jardinière	Mumm, Cremant
Ananasgelé	Madeira, L. M.
Urfugl Compotes	Duc de Montebello
Smør, Ost, Indiser	Æres, f. o. p.
Is variable	
Dessert	Gil. rød Oporto

Musik Program.

1. Mendelsohn Bartholdy: Bryllupsmarche af „Skærsommernatsdrømmen“.
2. R. Wagner: Brudechor af Op. „Lohengrin“.
3. Auber: Ouverture til „Den sorte Domino“.
4. Hartmann-Gade: „Melodibouket“.
5. G. Verdi: Quartet af Op. „Rigoletto“.
6. E. Waldteuffel: Les Patineurs, Vals.
7. G. Bizet: Toreadorens Sang af Op. „Carmen“.
8. Strauss: Dinorah Mazurka.
9. H. C. Lumbye: Champagne Galop.

En typisk menu med tilhørende musikprogram. Den er fra et bryllup i vennekredsen i april 1893.

mar Frederiksen. Gamst havde friet til Elisabeth Ritzau, og ja'et bekræftedes den 17. maj 1899 i Holmens Kirke. Kort forinden var Heinrich Ritzau blevet konfirmeret.

Bryllupsselskaberne giver ikke hinanden noget efter i størrelse. Vi er igen på Hotel Phønix, og atter en gang »Hr. Ritzau en Nyhed har sendt ud!« En årlig begivenhed, mener sangskriveren. Gamst var vokset op i Århus, han havde haft med finanser at gøre, og »Finansminister tro'de alle, at han skulde være«. Der var evner, som måtte kunne gavne bureauet.

Ved et af de mange venne-bryllupper bliver der på Den kongelige Skydebane foredraget et afskedskvad til ungkarl Frederik Lund – en titel, man endnu i tyverne kunne se på tryk i provinsaviser. Denne ungkarl var iøvrigt overtelegrafist. Brudens navn var Tecla, og »snart den aldrende Vulkan brød ud som Hekla«.

En romantisk bryllupshistorie handler om den jyske student, der i Døvstummeinstitutets have ser sig glad i en tolvårs pige, venter på hende og en halv snes år efter bliver gift med hende. Fritz og Zarah hed de to. Vi er også vidne til, at Fernanda og Carl, Ada og Sigfred og Eva og Valdemar bliver gift.

Pelle (grosserer B. Petersen) bliver den 19. december 1868 gratuleret med sine 25 år som menneske og statsborger. Festen skulle egentlig have været celebreret den 1. oktober, men var formedelst indtrufne forhindringer blevet udsat. Pelle synes med sine 25 år at have gjort det godt. Han har været vidt omkring: Fyn, England, Rusland, Polen, Spanien og nylig i Paris, hvilket kendes på hans moderne parisiske benklæder. »Paa Børsen han brammer. Men husk paa, Du maa ha'e Telegrammer, dem fra Ritzau – Du ved, hvor han boer«.

Vi bliver underrettet om en række sølvbryllupper: En sadelmagermester og hans frue, en kaptajn og hans færøske livsledsager, en kontorchef og frue og adskilligt flere. Og den 27. april 1884 udbringes der skåler for den 80-årige fru Henriette Abelone Herold. Hun var bagerdatter og efter sigende mester for at have solgt »over Tusind Millioner Hveder«.

Der er duft af bagværk det forår. Den 24. maj foregår det i á Porta på Kongens Nytorv. Indehaveren på det tidspunkt var schweizeren Gaudens Gianelli. Han var både bager, konditor og borgervæbningskaptajn og i maj 50 års jubilar. Det fik alle vennerne fra kunstens, litteraturens og pressens verden til at møde op.

Det var ham, der skabte den ramme, som restaurantens stamgæster i mere end hundrede år har følt sig tiltrukket af. En borger af de bedste, sang

man ved jubilæet. »I femti Aar har han bukket glad og bragt Kaffe, Rum og Sukker«.

Et par gange var Ritzau med til at fejre krigsminister, general Jesper Jespersen Bahnson, veteran fra begge slesvigske krige og dels prist, dels voldsomt kritiseret, fordi han på provisoriske bevillinger fik gennemført større befæstnings-arbejder. Han var valgt til Folketinget i Københavns Amts første valgkreds, og den ene fest for excellencen stod Højres Arbejder- og Vælgerforening for. Han blev dér bedt om tappert at holde ud og rejse sin skjoldborg. »Mens Venstres Tulipaner visner, skal Bahnsons Navn leve!«

Den 20. oktober 1899 sidder Erik Ritzau og et par andre folk fra presseverdenen til bords med alt, hvad der tæller inden for det højeste militær, foruden en række af Bahnsons venner og bekendte fra det civile liv. Festen former sig som en national manifestation. En særlig hilsen fra Fyen lader Holger Danske vågne af dvalen:

Skønt Haan og Spot fra mange Munde lød,
Paa »Garderhøjen« Fortet nu staar rede
At yde Danmark Værn og Fjender Død.

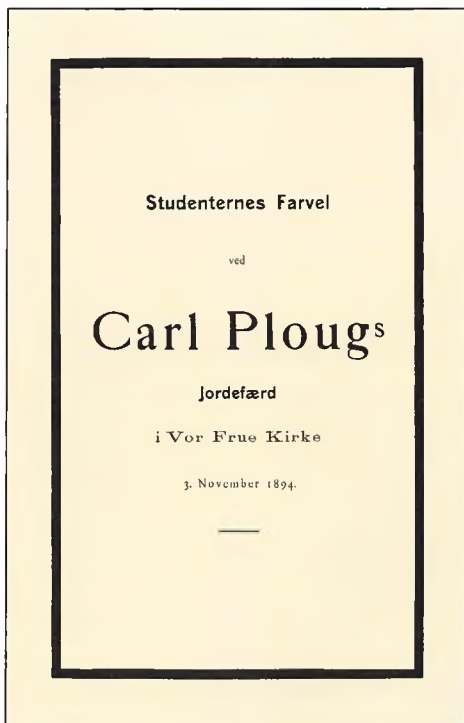
Tanker gaar til hustruen, der »forstaar hans Stovværk«. Store bogstaver slår fast, at nu ligger hovedstaden stærk, diget mod vandet og iført en kraftig pansersærk. Hans er hovedæren.

Man kan blive ganske forpustet af at synge med på de krigeriske udbrud og tilhørende taksigelser, der forekom ved nogle af sammenkomsterne. De hører med til tidsbilledet. Men så fanges man af en skitse til et portræt, der er sat ind i sammenhængen. Navnet er R. Malling-Hansen, malerlærling fra Lolland, der til fredeligt formål konstruerede en anvendelig skrivemaskine: Den berømte danske skrivekugle.

Ritzau og Malling-Hansen var nære venner. Sammen med andre venner slappede de af med kortspil, og de havde fælles interesser at snakke om. En af dem var skrivekuglen. Derom i et særligt afsnit.

Blandt de mange, Ritzau fulgte til graven, var også Malling-Hansen. Han blev begravet den 3. oktober 1890.

Vi ser, at Ritzau har deltaget i begravelseshøjtideligheder for venner, pressefolk, officielle personligheder, ikke få enker fra bekendtskabskredsen. En dag er det enkefru Anna Marie Bilsted, født Feilberg, der stedes til hvile, og den 3. november 1894 lytter Ritzau-direktøren til Studenternes Farvel til Carl Ploug, hvis lejlighedssange så tit har bidraget til fest.

*Carl Ploug, mester for tabrige
lejlighedsdigte, bliver fulgt til
gravens med et farvel fra
studenterne.*

C. C. Jessen har til denne højtidelighed i Vor Frue Kirke formet en varm
hyldest til den »Aandens Stridsmand«, hvis bære man er samlet om:

Saa bær vor gamle Høvding sagte hen
med florumvundne Faners stille Følge! –
en Arv af Sange har vort Land igjen,
et Aandens Billed af vor tabte Ven,
som intet Laag og ingen Grav kan dølge!

Alle de trykte begravelsessalmer er gemt, fra 1896 f.eks., hvad der blev
sunget i Århus Domkirke ved minister H. P. Ingerslevs bære. Og fra 1897
de tre salmer, der lød ved bladudgiver og redaktør, cand. jur. J. C. Dreyers
begravelse i Odense. Ham havde Ritzau haft nær kontakt med. Han
redigerede i ca. 30 år Fyens Stiftstidende, som han havde købt samtidig
med, at han overtog Stiftsbogtrykkeriet i Odense. Som formand for For-
eningen af Højre-Pressen i Provinsen repræsenterede han Ritzau-kunder
og forbindelser, der ofte havde udviklet sig venskabeligt.

SMAABLADE FOR DØVSTUMME

udgivne af

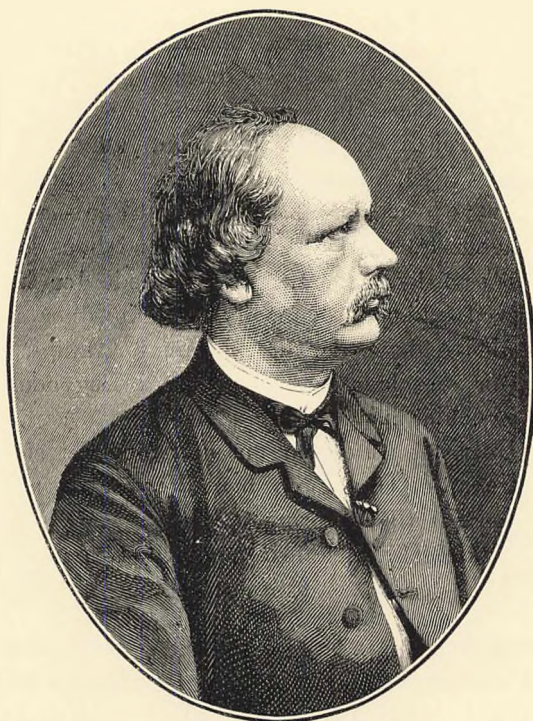
cand. mag. Fritz Bech,

Lærer ved det kgl. Døvstumme-Institut i København.

Nr. 10.

November 1892

2. Aarg.

R. Malling-Hansen

f. 1835, † 1890.

Skrivekuglen

Historien om skrivekuglen og dens danske opfinder er også en beretning om et venskab og et samarbejde, der rakte vidt.

R. Malling-Hansen (1835-90) voksede op i fattige kaar, men takket være støtte fra greven til Knuthenborg blev han i stand til at tage en omfattende uddannelse. Malerpenslen blev lagt til side, og den unge mand, hvis begavelse var åbenbar, tog efter tur lærereksamen, studentereksamen og teologisk embedseksamen.

Da Erik Ritzau lærte Malling-Hansen at kende, var han en elsket forstander og præst ved Det kgl. Døvstummeinstitut i København. Hans flid var legendarisk. Det er næppe for meget sagt, at han sled sig op i et liv, som han delte med familien, de døvstumme og de mange praktiske gøremål, han påtog sig, derunder ikke mindst syslen med opfindelser. Han var utvivlsomt en større opfinder, end både samtid og eftertid har vidst af, men sagt med et modeord slog markedsføringen ikke til. Han formåede heller ikke at tilvejebringe den økonomi, der kunne have understøttet hans bestræbelser på opfindervejen.

En sen september-aften i 1890 faldt Malling-Hansen om på gaden, da han var på vej hjem fra et møde, han trods træthed havde deltaget i. Tililende kom til hjælp, men der var intet at stille op. De døves forstander, som en af de hjælpsomme havde genkendt, var død af hjertelammelse.

Det fremgår af taler, der blev holdt ved begravelsen den 3. oktober, og mindeblade, som blev udgivet, at den afdøde ikke mindst som sjælesørger havde vundet hjerterne. Jordefærden fandt sted fra Skt. Jacobs Kirke. Henvendt til de døvstumme skrev en lærer, Joh. Heiberg i et af mindebladene,

R. Malling-Hansen, de døvstummes ven og konstruktør af den berømte skrivekugle. Billedet på den lille tryksag er af billedhuggeren Brandstrup overført til en medaillon på den mindesten, som blev afsløret på Mallings grav to år efter hans død.

som vi finder i Ritzaus 1890-dagbog, at når man talte med Malling-Hansen om sorger og glæder, om de døvstumme og egne problemer, gik ordene ham til hjertet. »Han lagde sine egne kjære Arbejder bort og arbejdede fra tidlig Morgen til sildig Aften for at ordne og forbedre Skolen og for at hjælpe os«. Heiberg beskrev den afdøde som en hyrde, hvis klare, milde øjne havde forstået de døvstummes tegn.

Døvstumme og talende venner landet over samlede ind til et mindesmærke. Der indkom 1300 kr., og det gjorde det muligt at rejse et granitmonument på graven. Billedhuggeren Brandstrup gav udkast til en portrætmedaillon, som blev indfældet i stenen. Der var afsløring en oktober-søndag 1892, og blandt de tilstedeværende var mange gamle elever fra Døvstummeinstituttet.

Af et offentliggjort regnskab fremgår, at selve monumentet stod i 1000 kr. En af de mindre poster gjaldt hornmusik til højtideligheden. 12 kr., det var det hele.

Der blev ikke i tale og skrift gjort meget ud af, at sjælesørgeren også havde været et usædvanligt mekanisk talent. Men det havde Erik Ritzau øje for.

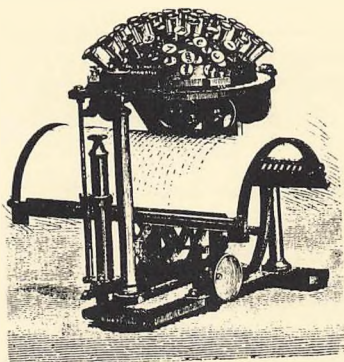
Som døvstummepædagog havde Malling-Hansen været fuldt fortrolig med tegnsproget. Det gav ham ideen til skrivekuglen, som han udviklede i årene 1865-67 og fik patent på i 1870. Systemet var simpelt og genialt. Maskinen var halvkugleformet og udført i messing og stål. Knapper med bogstaver, tal og tegn var i skriverigtig højde. Der var ialt 52 taster, senere forøget til 54, og kombineret med et fjederværk ramte anslagene papiret. Der var i første omgang ikke nogen valse i maskinen. Den kom til som en forbedring.

Bogstaverne lå godt for hånden, siger sagkyndige, der tillige fremhæver, at der kunne skrives meget hurtigt på det nye apparat, hurtigere end på den senere tilkomne amerikanske Remington.

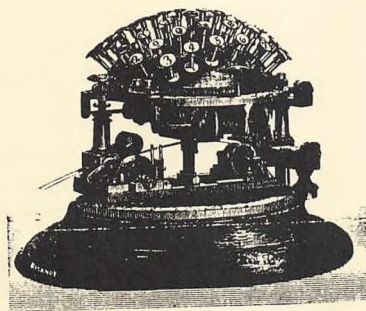
Principperne var forskellige. Drømmen om at kunne skabe det rigtige instrument til mekanisk skrivning havde fået endnu flere til at virke for sagen. Resultater var tidligere opnået bl.a. i Frankrig. Der var i realiteten et grundlag for Malling at arbejde videre på. Det gjorde han så individuelt, at han med nogen overdrivelse er blevet udråbt til skrivemaskinens egentlige opfinder. Hvad der med sandhed kan fastslås er, at han var først med en færdig model til seriefremstilling med henblik på kommerciel udnyttelse. Han fik sit patent, gældende 15 år, tre år før den første Remington-model så lyset.

Han sov ikke på de laurbær, som forspringet indbragte, uden at det gav

L'Exposition Universelle, Paris 1878. Section Danoise.

£ 17.

£ 17.

R. Malling Hansen's

Writing Ball or Type-Writer.

Skrivekuglen var på udstilling i Paris i 1878 og blev prisbelønnet. En salgsbrochure, som vi ser udsnit af her, bar også Erik Ritzaus navn.

sig udslag i større rigdom. Under videreudvikling af kuglen lavede han nye modeller. En var tiltænkt de blinde. Et eksemplar står på Statens Blindeinstitut, vist nok ubrugt.

Der var også en model, som kunne skrive telegramstrimler, og den kom i anvendelse mange steder, bl.a. hos Store Nordiske Telegrafskab og i Ritzaus Bureau.

Patenter blev opnået i flere lande og modeller solgt til England, USA og Østrig. I England var tidligere fremkommet et kommodestort, umuligt skriveapparat. Det skulle være let at udkonkurrere. Anerkendelser indløb på stribe. På den store udstilling i København 1872 tilkendtes der Malling-Hansens opfindelse en førstepris. Året efter hentede opfinderens en guldmedalje i Wien, og i 1878, da han udstillede i den danske sektion på verdensudstillingen i Paris, kunne der på ny indkasseres en guldmedalje.

Erik Ritzau var så optaget af skrivekuglen, at han gik med ind i salgsarbejdet både hjemme og ude. Malling-Hansen var ellers den, der trods sin store optagethed selv demonstrerede og forklarede finesserne og deres muligheder. I Paris reklamerede en lille brochure for R. Malling-Hansens Writing Ball or Type-Writer. Teksten fremhævede de fordele, den havde.

Alle slags papir kan bruges, hed det, og der kan på een gang tages op til 10 kopier. Bøger kan den ikke klare, men enhver anden form for skrivearbejde.

Prisen blev opgivet til 17 engelske pund. Ritzau var medunderskriver på brochuren, og der blev henvist til, at maskinen bl.a. kunne købes i Ritzaus Bureau, Kjøbmagergade 26, København.

Når den danske opfindelse alligevel ikke blev en verdens-succes, er forklaringen tildels den, at Malling-Hansens materialer var dyre, men navnlig blev han overhalet af Remingtons og andre firmaers mere effektive salgsapparat.

Det er uklart, hvor mange modeller og eksemplarer han nåede at få på markedet, før det indsnævrede sig for ham og hans hjælper, Erik Ritzau. Men der er nogle rundt om i verden. Det hænder, at en kommer på auktion. Prisen er høj. Der er på en international auktion betalt over en kvart million kroner for en velbevaret skrivekugle. Vurderinger i dag går højere op.

Enkelte samlere hæger om deres eksemplar. Det gælder en århusianer, som har anbragt sin Malling-maskine i en bankboks. Offentligheden har adgang til at kigge på skrivekugler i flere museer. Danmarks Tekniske Museum råder over otte forskellige modeller plus en halv.

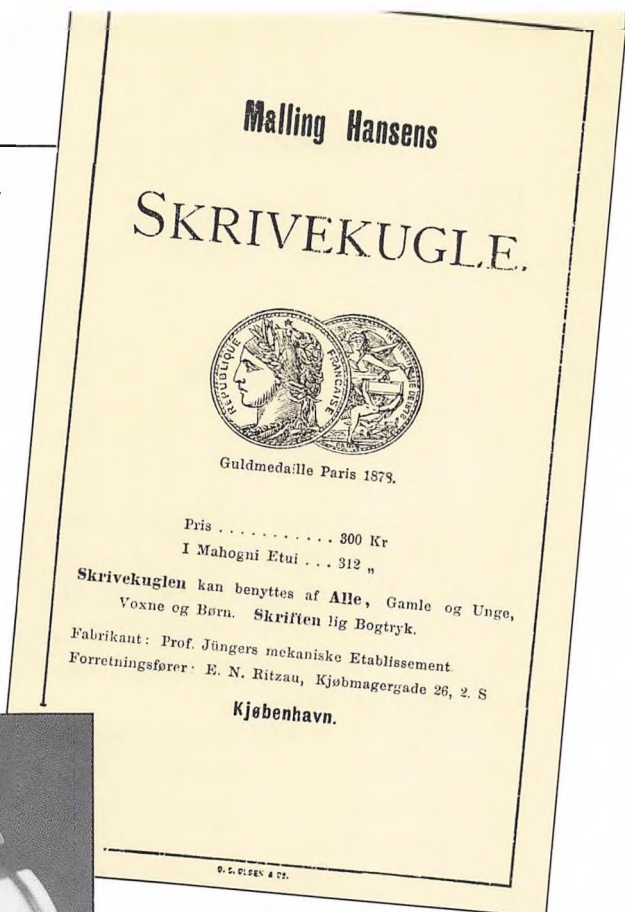
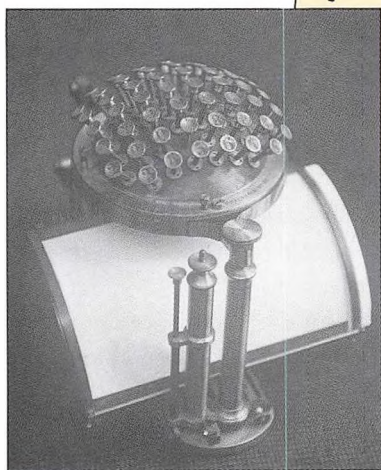
Der er interesserede, som ihærdigt prøver at kortlægge historien om skrivekuglen i enkeltheder. De beklager, at meget materiale som kunne belyse indsatsen og resultaterne, synes at være forsvundet. Men brikker i mosaikken dukker da op ind imellem. En dag bliver der efter alt at dømme nok til en bog om det eventyr, der kan tage sig ud som historien om geniet, som blev miskendt.

Ved hans grav blev sagt, at han »var blevet berømt både blandt lærde Mænd herhjemme og Lærde i det Fremmede«. På hundredårsdagen for hans død fremkom i flere aviser artikler om ham. Altså ikke ganske glemt. En af forfatterne, cand. polit. Christian Barnholdt mindede om, at Malling-Hansen også opfandt et apparat til tørkopiering. Det skete i 1872.

Opfindelsen blev døbt xerografi – og den virkede i stilhed 65 år, før en mere avanceret maskine, som kunne det samme, og lidt mere, fik ord for at være den første. Ophavsmanden var svensk-amerikaneren Chester Karlson. Han brugte også betegnelsen xerografi, og det er ham og hans xerografi, teknikens historie husker, ikke Mallings. Karlson solgte iøvrigt i 1937 sit patent til verdens-foretagendet Xerox Corporation.

Malling-Hansen syslede med endnu mere i sit opfinderværksted. Nogen mener, han var en skuffet og bitter opfinder, fordi resultaternes

På denne salgsbrochure for skrivekuglen, »som kan benyttes af alle«, er pris opgivet og E. N. Ritzau, Kjøbmagergade 26, anført som forretningsfører. Prof. Jüngers mekaniske Etablissement har stået for fabrikationen, oplyses det.

Skrivekuglen forekom i flere modeller. En del eksemplarer er opbevaret hos samlere og på museer. Det her gengivne eksemplar er fra ca. 1876.

ventede succes udeblev. I det kald, han følte i forhold til sine døvstumme, var han glad og hjertelig. Da han døde i en alder af kun 55 år, efterlod han et dybt savn. Også i vennekredsen. Den omfattede foruden Erik Ritzau bl.a. de herrer Johannes Kaper og Feilberg.

Den kendte genremaler O. Malthe Engelsted har i et maleri, muligvis udført efter fotografi, fastholdt trækkene hos fire engagerede herrer samlet ved kortspil-bordet: Ritzau, Kaper, Feilberg og *Malling*. Det var en stilfuld kvartet, personligheder, der repræsenterede viden, initiativ og tradition. Hvor billedet befinder sig i dag har ikke kunnet opspores. Det var ønskeligt, om det kunne fremkaldes.

Hist og her

Livet er lutter eksempler, erklærede Norges Johan Borgen. Vi har opholdt os ved eksempler fra Erik Ritzaus liv og gennem dem strejft en del andre eksempler. De efterladte dag- eller scrapbøgers art begrænser ramme og indhold, men åbner dog udsigt til en mangfoldighed af interesser, aktiviteter og oplevelser. Persongalleriet fortæller, at der har været mange møder med mennesker.

Vi vil afslutningsvis uden at rubricere, men stort set i kronologisk orden hente endnu nogle eksempler fra Ritzaus velbevarede efterladenskaber. Der er i glimt kig ind i den private verden og den afveksling, bureauarbejdet med dets pligter bød på.

Den femte juni 1868 var Ritzau deltager i en af de traditionsbestemte grundlovsfester ved Eremitagen. Carl Ploug anslog meningen og melodien med ord om, at Frederik den Sjette havde ladet plante et majtræ med spæde blade. Siden var det en anden Frederik (den Syvende), der talte: »Mit Folk skal være frit. Da højt sig Træet hvalte!«

1869 og 1870 udkom to numre af et lille blad med titlen »Den sorte Drabant«. Det er oversat af pressehistorien, men har fornøjet Ritzau og andre, som ved en festlig lejlighed har gjort sig bekendt med indholdet. Som *gunstig* lejlighed er i tryksagen angivet »Stjernesked«. En programerklæring samlede sig om astronomi, gastronomi, lyriske udbrud og morskab på andres bekostning. Man gav sig stunder til at skæmte, og skæmten tog sigte på navne som Herold, Jensen, Møller og Meyer.

Ritzau var nævnt som elektrisk Leverandør (Alt til Faget henhørende), og det har man så moret sig over. Følgende var indrykket med adresse til den morgenduelige (?) konditorfamilie Herold:

Venner og bekendte og Ritzau selv havde morskab af blade, der blev fremstillet til festbrug. Et af dem var Den sorte Drabant, hvis forside henviser til, at der inde i numret er tilløb til »at være morsom paa Andres Bekostning«. Det var man så.

DEN SORTE DRABANT.

Non multa sed multum.

Nr. 1.

Torsdagen den 4de November.

1869.

„Den sorte Drabant“.

der idag for første Gang fremtræder for et lille, men udvalgt Publikum, behøver ikke at fremføre Andet til Undskyldning for sin Fremkomst, end at »Stjernen« har vist sig i Øst og derved fremskyndet Ønsket om at have et Mellemed, der baade i astronomisk og gastronomisk Retning formaaede at afhjælpe »et længe følt Savn.«

»Den sorte Drabant« vil ikke som andre Blade presentere sig hver Dag og paa et bestemt Klokkeslet, hvilket i Længden bliver kjedeligt; den vil kun udkomme, naar der er »Stjernesked« og ved andre festlige Leiligheder, hvor der er Anledning til, at Folk kunne blive »stjernefulde«, og da man venter, at dette ret ofte vil blive Tilfældet i Vinter, haaber Redaktionen paa et langt Liv for »Den sorte Drabant«.

Med Hensyn til Udgivelse, Redaktion og deslige staaer »Den sorte Drabant« paa et ultra demokratisk Standpunkt, idet den giver Enhver Tilladelse til at fortsætte Udgivelsen, uden dog derved selv at ville frasige sig en lignende Ret.

Program for Nr. 1 er:

Astronomi:

Ludviga Welding.

Julius Herold.

Gastronomi:

Menu, 4de Novbr.

Suppe,

Fisk,

Steg,

Is,

Frukt.

Rødvin,

Sherry.

Derefter lyriske Udbrud af en bekjendt Forfatter og endelig Tilløb til at være morsom paa Andres Bekostning.

»En Hane, som ikke kan gale, eller også en,
som galer saa sagte, at unge Koners Nattero ikke
forstyrres deraf, søges til høi Priis.
Man behager at henvende sig i Skindergade
Nr. 30 i Stuen hos Konditor Herold«.

Den 17. januar 1870 overværede Ritzau Pandserskibet »Gorm«s *Afløbning* på Orlogsværftet. Han købte en sang, der blev solgt til fordel for Søetatens Haandværkeres Understøttelsesforening.

Marinen var også genstand for opmærksomhed søndag den 1. juli 1877. Da blev 200 års dagen for slaget ud for Køge Bugt højtideligholdt med uniformspragt, tale og sang i Holmens Kirkes kapel. Nu var det tid, og Niels Juel gav agt, og derom ytrede den allestedsnærværende, nyttige Carl Ploug, at folket med tak og glæde skulle se hen til Niels Juel.

Han blev efter sin bedrift, som udførtes på trods af den tilrettelagte strategi, udnævnt til generaladmiralløjtnant og højt æret, men Ploug lod sangen sige, at »hvad Lov Du (Gud) saa har os bered, er Æren Din i Evighed«.

Den 14. november 1879 er der – stedet er ikke angivet i programmet – mindefest for Adam Oehlenschläger i anledning af 100 året for hans fødsel. H. P. Holst gjorde hans betydning op: »Lyrens Strenge har ingen Tone, som han ei først har lokket frem«.

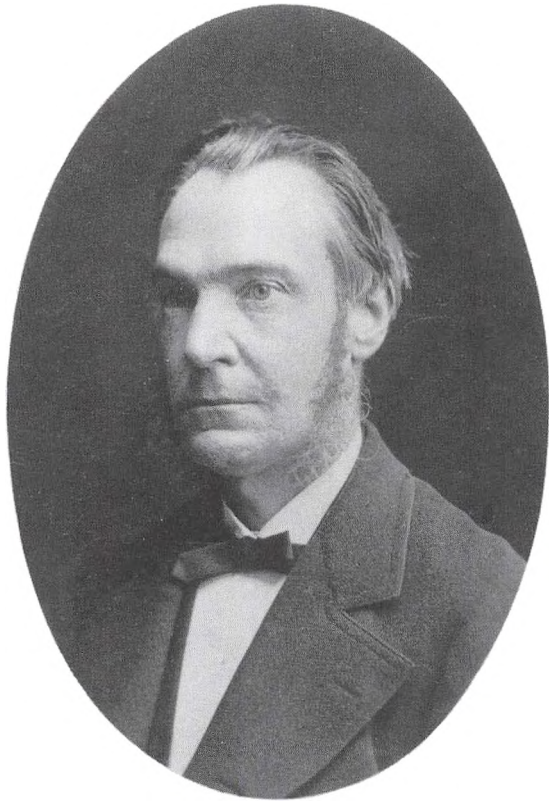
På dette sted i dagbogen har Ritzau indsat en *viis*, passende naiv brugsanvisning i, hvordan venner haver at indrette sig før, under og efter en fest. Den er trykt i blått hos P. Nielsen i Århus (1877) og minder om, at Pjerrot blev vanvittig af kærlighed. Det bliver han stadig på Pantomineteatret. Huusraad gives: Spegesild og en dansk Snaps er det bedste Middel mod Tømmermænd.

Alvoren og sangkunsten tilgodeses, da der søndag den 8. maj 1891 i Frimurerordenens festsal er Minde-Concert for en sanger, Jørgen Christian Hansen til indtægt for et velgørende formål. Billeter à 1 krone og 50 øre har været til salg hos musikhandler Wilhelm Hansen, Gothersgade 11. Musikprogrammet skulle vende tankerne mod »en kjær Sanger med den blide Røst – i Alvor som i Lyst«.

Den 13. oktober samme år er Ritzau blandt de mange, der overværer afsløringen af en mindstøtte for Peter Faber, »thi Landsoldatens stolte Sang og Julevisens milde Klang har hjemme her i Danmark«.

Ved årsskiftet synger vor mand med på en »sørgelig, men dog ganske trøstelig Nytaarsvis om Verdens Undergang, Gudernes Afgang, Menne-

*Præsten og digteren
Chr. Richardt var en
af de lyrikere, der oftest
gik bud til, når der ved
en højtidelig lejlighed
var behov for en
passende tekst. Kunst-
akademiet var en af
aftagerne.*

skenes Modgang« af Peder Eriksen, »p.t. afdød Visemager«. Hvad han så kan mene med det. En skål for livets kamp udbringes.

Det følgende nytår bebudes i en dobbeltindbydelse først opførelse på Det kgl Teater af »Sparekassen« eller »Naar Enden er god, er Alting godt«, Kassestykke i tre Akter, og dernæst et fristende arrangement i Kafé International. Der vil hver aften være næstsidsste optræden af de berømteste kunstnere. Et haremsorkester vil spille og en arabisk tolk sørge for fornøden kontakt.

Det ses, at Erik Ritzau både 1884, 1886 og 1889 har overværet Kunstakademiets stiftelsesfest, afviklet med manér og kongelig deltagelse. Christian Richardt hyldede kunsten og dens udøvere:

Ja kæmper trøstig, selv mod Vind og Vove
med Pen og Farver, Mejsel eller Stift,
og kæmper efter Kunstens egne Love,

og lær at tyde deres Runeskrift!
Men hvilke Maal og Midler end I hylde,
glem ej, at Kjærlighedens store Bud
er og i Kunsten alle Loves Fylde:
hvad *den* har skabt, den Blomst gaar aldrig ud.

Niels Bredal udtrykte sig ved en af årsfesterne sådan om kunstens værd:

Hvert et Land er stedt i Nød,
Hvor Folket lever kun af Brød.
Men trives Kunsten i dets Skjød,
Da er der Liv og Kraft.

Den 10. oktober 1885 er der Nøddetour, men den er forlagt til Skydebanen. Vi får den forklaring, at nødderne ved Hjortekær har bedraget skændigt. I stedet er der nu, inspireret af søde kvinder, blevet nøddebøl, og der er trænet hos Herolds og Ritzaus, det sidste sted »med gratis Vin og Bispisning«.

Her blander overraskende en laset, godt brugt beskeden tryksag sig i selskabet. Titlen er »Sange for Socialdemokratisk Arbejderforening i Sorø Amts første Valgkreds«, trykt 1885 i Ringsted Folketidendes Bogtrykkeri (nuværende Dagbladet).

»Snart dages det Brødre, det lysner i Øst –« indleder en længere række kampsange. Arbejderne har ikke haft noget imod melodien til »Kong Christian stod –«. Den har sat skub i en tekst om »Det Folk, som ej har Slavesind, men føler Friheds friske Vind«. De socialdemokratiske arbejdere – og mulige gæster – har fortsat med at synge »Proletarernes Vise«.

Derfra er der i ord, påklædning og andet udstyr et stort spring til de minder, Ritzau har om en fest den 7. juni 1890 til ære for general C. T. Christensen. Den blev holdt i Skodsborg, og der var over 100 deltagere. Et såkaldt prominent og meget uniformeret selskab.

Mellem de færre civile, der sad med til bords, var Ritzau fra bureauet og journalist H. Cavling fra dagspressen. Festens genstand, generalen, havde – som det hed i talerne – indlagt sig stor fortjeneste i den amerikanske borgerkrig. Han var på den rigtige side – slaveriets ophævelse – i det blodige opgør mellem Nord- og Sydstater. Forlod kone og børn og en høj post i amerikansk bankvæsen til fordel for de fire års kampe (1861-65) og kom ud af dem med liv og ære og sin amerikanske generalstitel. Tabene af faldne blev gjort op til ca. 600.000.

Dansk-amerikaneren, general C. T. Christensen, der havde indlagt sig fortjeneste i den amerikanske borgerkrig, blev herhjemme hyldet af militære og civile. Sådan indrammet i indbydelsen til fest i Skodsborg og prist i tale af Bille, der var blevet kammerherre.

Fristende indbydelse til karneval. Der forekommer flere sådanne opfordringer i samlingen. Denne er fra 1891, og der er tale om Thingkarnevalle til 5 morgen.

Amtmand i Holbæk, kammerherre Bille, den tidligere redaktør og diplomat, holdt hovedtalen. Ritzau har noteret sig, at USA's ministerresident, hr. Clark E. Carr og den tidligere danske konsul i New York, hr. Th. Schmidt var blandt de særligt indbudte. I festens ånd spillede orkestret en amerikansk march og en til aftenen komponeret Niagara-Galop. Fra H. C. Lumbyes melodisk var valgt hans Jordan Rundt-Kvadrille. En pil på indbydelsen med generalens kontrafej viste vej New York – København-Skodsborg.

I vinteren 1891 er der Thingkarnevalla fra 9 aften til 5 morgen i Bredgade. Rammen er brasiliansk. Det er et gæt, om Ritzau har deltaget, men den 22. november 1892 har han sikkert været til stede i Det kongelige Teaters foyer, hvor Johanne Luise Heibergs billedstøtte blev afsløret. 40 år før bragte studenter fru Heiberg et fakkeltog. De sang en Notturmo af Henrik Hertz, og den blev gentaget ved afsløringen. Hun var en »Titania paa Tronen« Ernst v.d. Recke kaldte hende »en Muse, som stadigt winked til nye Seire Sangerskaren frem«. Da dækket for statuen var faldet, fremførte solister fra teatret en hymne, tekst af J. L. Heiberg, musik af Fr. Rung.

I marts 1893 er der på Hotel Kongen af Danmark en amerikansk *majs*-banket. Det står der virkelig, og det skriver bureauet nok om. En repræsentant for det amerikanske landbrugsministerium og den herværende amerikanske minister er værter, og der er majs i otte retter. Til nogle af dem skænkes der californisk vin.

Den 1. maj 1897 er Ny Carlsberg Glyptoteket målet. Der er indbudt til indvielse af, hvad der med fuld ret er betegnet som en international kunstudstilling. Alfred Ipsen har skrevet åbningens tekst og Niels W. Gade sat den i musik. »Fra mange Verdens Dele her blev forenet til et ordnet Hele« samlingens ædle værker. Det var temaet. Man var i et kunstens tempel med mange sale, hvor Farvernes Digter og Marmorets Præst mødtes til olympisk stævne.

I april 1901 var Ritzau til Vårfest hinsidan, i Sundsvall. Den stod i musikkens tegn, en nøgle til livet og himlen. Et par måneder efter rejste han til Kieler-Woche. Hamburg-Amerika-Linien havde arrangeret fornem spisning om bord på yachten »Prinzessin Victoria Luise«, og det er noget af det sidste, vi erfarer ved at blade i dagbøgerne.

Før sidstebindet smukt afrundes med en musikalsk oplevelse, beretter det, at bureauchefen i 1901 har været til en svensk pressefest med norrlandske toner, til overrettsagfører Julius Herolds begravelse, til Ernst og Ingeborgs bryllup, til fest for et par Kjøge-Høns, der har fundet hinanden, og til en lille Annas konfirmation.

Jeg synes, jeg har været i godt selskab undervejs i den halve snes bind. De har støvet på mit skrivebord, men i støvet har der tegnet sig begivenheder og mennesker. Jeg har tidligere anført et savn: At hovedpersonen ikke ret tit har noteret noget om forløb, indtryk og meninger. Alligevel har jeg haft en fornemmelse af at være tæt på. Der har været mulighed for at nynne med på kendte sangmelodier til mindre kendte tekster.

Der er sunget en eller flere gange hver uge, hvor direktør, løjtnant Erik Ritzau har færdedes blandt mennesker i sine mange ærinder og egen-skaber.

Nogle kilder

Først og fremmest Erik Ritzaus ti efterladte scrap/dagbøger.

E. N. Ritzau og Th. Hauch-Fausbøll: Slægten Ritzau.

Gunnar R. Næsselund: Nyhedsformidling gennem 100 år.

Jette D. Søllinge og Niels Thomsen: De danske Aviser 1634-1989.

Et par leksika.

Axel Breidahl og Axel Kjerulf: Københavnerliv gennem et halvt Aarhundrede.

C. St. A. Bille: Tyve Aars Journalistik.

Robert Watt: Kjøbenhavn-Melbourne-Paris.

Artikler i Morgenavisen Jyllands-Posten af *Christian Barnholdt.*

Egen viden, hukommelse og nysgerrighed.

EN SØRGELIG, MEN DOG GANSKE TRØSTELIG

NYAARSVISE

OM

VERDENS UNDERGANG. GUDERNES AFGANG,

MENNESKENES MODGANG,

GILDET DEN 3DE JANUAR 1882

ET QUIBUSDAM ALIIS,

ÆRBØDIGST FORFATTET

AF

PEDER ERIKSEN,

p. t. AFDØD VISEMAGER.

~~~~~

Det er nok . . . at stille sin Person
Paa Hjørnet her, hvor Godtfolk holder Møde,
Og hilse Dem: „Højesterede Afdøde“
Holger Drachmann.